

ตอนที่ 6 ● ความรู้เรื่องการจัด (สอน) กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน

- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 กับการจัด (สอน) กิจกรรมแนะแนว
- วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว
- หลักการและเทคนิคของการจัดกิจกรรมแนะแนว
- การประเมินตัวผู้สอน
- การประเมินตัวผู้เรียน
- ผู้สอนประเมินพฤติกรรมผู้เรียน
- ผู้สอนให้ผู้เรียนประเมินผลของการเรียนด้วยตนเอง
- คู่มือแนะแนวตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 2521
- คู่มือแนะแนวตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 2521 หน่วยศึกษานิเทศกรรมการสามัญศึกษา
- หัวข้อการสอนคู่มือแนะแนวตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
- ตัวอย่างรายละเอียดและหัวข้อเรื่องในการจัดกิจกรรมแนะแนว
- การใช้กระบวนการกลุ่ม กิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมแนะแนว
- หนังสือประกอบการจัด (สอน) กิจกรรมแนะแนว
- การพัฒนาตนด้วย Discussion 66 ในการสอนชั่วโมงแนะแนว
- การสอนแบบอุปมา-สร้างสรรคความคิดและความเข้าใจตน ในการสอน ชั่วโมงแนะแนว

ความรู้เรื่องการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524
กับการจัด (สอน) กิจกรรมแนะแนว

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย (พุทธศักราช 2521-2524) ได้กำหนดให้โรงเรียนเปิดเรียนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 35 คาบ โดยเรียนวิชาบังคับ และวิชาเลือก 32 คาบ ส่วนอีก 3 คาบ ให้ใช้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แนะแนว สอนซ่อมเสริม หรือให้นักเรียนเรียนซ้ำรายวิชาที่ไม่ผ่าน

สำหรับโรงเรียนที่เลือกใช้การแนะแนว 1 คาบต่อสัปดาห์ ก็เพื่อต้องการให้ครูแนะแนวหรือครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ที่สอน “ชั่วโมงแนะแนว” ได้มีเวลาพบนักเรียน อยู่ใกล้ชิดพูดคุยที่จะจัดประสบการณ์ ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ และเสริมสร้างแก้ไขอุปนิสัย อันพึงประสงค์ให้กับตนเองได้มากขึ้น และรวมทั้งให้ประสบการณ์ในด้านการศึกษา เลือกออาชีพเพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

ความหมาย วัตถุประสงค์ หลักการและเทคนิค

การจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน จัดเป็นส่วนหนึ่งของบริการแนะแนว ซึ่งมีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติทั้งหมด คือการแนะแนวนักเรียนในรูปของการแนะแนวหมู่ และการแนะแนวรายบุคคล ในด้านงานบริหารของโรงเรียน ด้านการเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการเสริมสร้าง และพัฒนาความรู้ความเข้าใจ บุคลิกภาพและการปฏิบัติตนในสังคม ตลอดจนเป็นสะพานเชื่อมโยง นำนักเรียนมารับบริการให้คำปรึกษา และมาใช้บริการแนะแนวจากฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และเข้าใจผู้อื่นได้มากที่สุด

การจัดกิจกรรมแนะแนวให้เรียน จัดเป็น 1 คาบ/สัปดาห์/ปี ใช้เวลา 50 นาที ไม่มีหน่วยการเรียนวิชานี้ควรต้องใช้ครูแนะแนว เป็นผู้สอนหรือผู้ดำเนินการ นอกเหนือจากความรู้และประสบการณ์ ของการจัดบริการแนะแนวแล้ว ครูแนะแนวจะต้องมีความสามารถในการสอน การแนะแนว เพื่อพัฒนานักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายของการแนะแนวที่ว่า

1. สามารถรู้จัก เข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่น
2. สามารถช่วยตนเอง นำตนเอง เลือกตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างฉลาด

3. สามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ในทุกด้าน พร้อมทั้งนำศักยภาพมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

การจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนจะมีประสิทธิภาพมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ หลักการและเทคนิคของการสอน การรู้จักใช้อุปกรณ์และแหล่ง วิทยาการ และความรู้ความเข้าใจเรื่องพฤติกรรมของบุคคลของครูแนะแนวเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาข้อมูล หรือข้อเสน�훈ออย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านการ ศึกษา การอาชีพส่วนตัวและสังคม พร้อมทั้งสามารถนำมาประกอบการพิจารณาตนในการ เลือกร การตัดสินใจ และวางแผนชีวิตได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนแก้ไขปัญหา ด้วยตนเองได้ อย่างฉลาด

2. เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาตน และพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง ในอันที่ จะสามารถรู้จักเข้าใจ และยอมรับตนเองอย่างถูกต้อง จนสามารถที่จะอยู่ในโลก หรืออยู่ร่วม กับคนอื่นได้อย่างมีความสุข

หลักการและเทคนิคของการจัดกิจกรรมแนะแนว

1. เวลาของกิจกรรมโฮมรูมหรือกิจกรรมสำรวจ หรือการจัดกิจกรรมแนะแนว ต้อง คำนึงถึงว่าเป็นเวลาของผู้เรียนจริง ๆ และต้องใช้เวลาเหล่านั้น ให้เกิดประโยชน์ ต่อความเจริญ งบองาม ของผู้เรียนในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มที่

2. ผู้สอนหรือผู้ดำเนินการต้องวางแผนเตรียมตนเองในเรื่องเนื้อหา วิธีการให้ความรู้ และกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยนำหลักจิตวิทยา มาประยุกต์ใช้ เพื่อกระตุ้นจูงใจ ยั่วยุ ให้ผู้เรียนสนใจ สนุก เกิดความเข้าใจ และรู้แจ้ง จนสามารถนำไปปฏิบัติได้ ไม่ว่า จะโดยความ รู้สึก ความคิด และการกระทำ

3. การสอนจึงควรมีลักษณะดังนี้

3.1 จัดบรรยายให้เป็นกันเอง ให้ผู้เรียนรู้สึกอิสระ สบายใจ ในการแสดงออก ไม่ว่า จะเป็นการพูด การซักถาม การวิจารณ์ การแสดงความคิดเห็น และการแสดงบทบาท

3.2 กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกให้มากที่สุด ทั้งในด้านความคิด ความริเริ่มสร้าง- สรรค์ ความกล้าในการพูด และความรู้สึกที่ต้องการระบายออก

3.3 เปิดโอกาส กระตุ้นและยั่วยุ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการอภิปราย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น เรียนรู้แก้ปัญหา และปฏิบัติงานร่วมกันให้ได้มากที่สุด

3.4 กระตุ้นและยั่วยุ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมต่าง ๆ และมอบหมาย ความรับผิดชอบ ให้ทำงานในกิจกรรมนั้น ๆ ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ

3.5 ไม่ควรอย่างยิ่งในการสอนแบบปาฐกถา โดยผู้สอนพูดคนเดียว และให้ผู้เรียนจดเอา ๆ และไม่ควรถ่ายเวลาให้หมดไปกับการพร่ำบ่น ซ้ำซาก ชวนน่าเบื่อ น่ารำคาญ ซึ่งไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใดเลย

4. ผู้สอนและผู้เรียนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เรียนรู้หน้าที่ของตน มีพันธะต่อกัน อย่างที่ผู้ใหญ่และเด็กพึงปฏิบัติต่อกัน มีการช่วยเหลือกัน มีความพยายามจะเข้าใจกัน ให้ความร่วมมือกัน เห็นอกเห็นใจกัน เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

5. มีความพยายามนำเอาหลักการของกระบวนการกลุ่ม ทักษะสัมพันธ์ หรือกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ตลอดจนเทคนิคการสอนต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาตน และรวมถึงการนำเกมส์ทางจิตวิทยาเข้ามาประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสนุก เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนได้ปลูกฝังนิสัย เจตคติ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และคุณธรรมอันพึงประสงค์ไปด้วยโดยปริยาย ก็จะได้ประโยชน์มาก

6. ผู้สอน ควรมีสมุดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ของการสอนไว้ทุกครั้ง พร้อมทั้งสรุปเพิ่มเติมผลของการสอน ในแต่ละครั้งไว้ และรวมทั้งได้มีโอกาสแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอ ย่อมจะช่วยให้เนื้อหาและการดำเนินการกิจกรรมของการสอน เกิดความสมบูรณ์ จนสามารถพิมพ์เป็นเอกสาร ประกอบการสอนวิชาและแนว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการแนะแนวต่อไป

7. ในการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำการศึกษา ค้นคว้า เรื่องที่น่าสนใจ ด้วยตนเอง หรือเป็นกลุ่ม จากหนังสือต่าง ๆ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือนิตยสาร แล้วนำมาเสนอในชั้นเรียนในรูปแบบของ

- การรายงานด้วยคำพูด
- การรายงานด้วยการเขียน
- การรายงานด้วยการแสดงบทบาทสมมติ หรือละครสั้น
- การโชว์ผลงานด้วยสมุดภาพ
- การโชว์ผลงานด้วยจุลสารที่น่าสนใจ
- การโชว์ผลงานการทำป้ายเสนอแนะ
- การสาธิตบางเรื่องที่น่าสนใจ
- ฯลฯ

8. การประเมินผลการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงให้มาก และควรถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำ คือ การประเมินผลตนเอง และผู้เรียน

การประเมินตัวผู้สอน เป็นสิ่งสำคัญมาก ขอให้พิจารณาจากคำถามต่อไปนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินตนเอง

- ผู้สอนสามารถสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นอิสระในการแสดงออกต่าง ๆ ให้มากที่สุดได้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
- ผู้สอนสามารถสอนผู้เรียนให้เรียนรู้การควบคุมตนเอง โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นควบคุมได้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
- ผู้สอนสามารถสอนให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และเกิดการพัฒนาดน ในทางที่เหมาะสมที่ควรได้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
- ผู้สอนสามารถปลูกฝังคุณธรรมหรือสร้างคุณลักษณะนิสัย ที่พึงปรารถนาให้แก่ผู้เรียน จนรับมาปฏิบัติได้ มากน้อยเพียงใด
- ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เข้าใจและปรับตัวได้ กับโลกที่เขาอยู่ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด
- ผู้สอนสามารถศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียน ติดต่อน้องกัน จนเห็นได้ว่า มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่
- ผู้สอนเกิดความรัก สนุก สนใจ ต่อการเรียน การสอน หมั่นคิดนึกปรับปรุง วิธีการสอนให้ใหม่ ๆ แปลก ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้านแล้วหรือยัง และมากน้อยเพียงใด

การประเมินตัวผู้เรียน แม้ว่าหลักสูตรจะระบุไว้ว่าวิชานี้ไม่มีคะแนนหรือหน่วยการเรียนก็ตาม แต่ผู้สอนก็สามารถกำหนดเกณฑ์ประเมินผลภายในหมวดวิชาตนเองได้ โดยมีจุดเน้นเพื่อต้องการฝึกทักษะ และให้ประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ในการสอนผู้เรียนให้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และพัฒนาดนเองเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างราบรื่นนั้น ไม่สมควรอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะประเมินผู้เรียน ด้วยการทดสอบแบบวิชาการต่าง ๆ หากแต่ควรกระทำ ดังนี้

ผู้สอนประเมินพฤติกรรมผู้เรียน

โดยพิจารณาว่า เดิมผู้เรียนมีพฤติกรรมลักษณะใด เช่น มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนามากน้อยเพียงใด และหลังจากรับการฝึกอบรมและให้ความรู้แล้ว ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาเพิ่มขึ้นบ้างไหม มีการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาได้มากน้อยเพียงใด มีการสร้างพฤติกรรมใหม่ ๆ และมีการคงไว้หรือบำรุงรักษาพฤติกรรมที่พึงปรารถนาไว้ได้ยาวนาน และต่อน้องกันได้หรือไม่

ผู้สอนให้ผู้เรียนประเมินผลของการเรียนด้วยตนเอง

การประเมินผลนี้ หมายถึงผู้เรียนประเมินผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของตนเอง เช่น ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง สิ่งที่ผู้เรียนเห็นความสำคัญต่อการเสริมสร้าง พัฒนาดน และพร้อมที่

อยากจะรับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตหรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างเกิดขึ้นกับพฤติกรรมของผู้เรียน และมีผลต่อการพัฒนาตนในด้านใดด้านหนึ่ง หรือทุก ๆ ด้านมากนักน้อยเพียงใด

ในการให้ผู้เรียนประเมินผลของตนนั้น ผู้สอนต้องกำหนดให้ผู้เรียนมี **สมุดบันทึกประจำตัว** สำหรับการเรียนวิชานี้ โดยเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสมุดเล่มนี้ ว่าเสมือนเป็นสมุดประวัติพัฒนาส่วนบุคคลของตน ที่ผู้เรียนจะต้องทำทุกครั้งที่เรียน ให้เก็บรักษาสมุด และทำงานอย่างประณีต เรียบร้อย มีระเบียบ ซึ่งสมุดนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้บันทึก เรื่องราว และสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ในแต่ละครั้ง และรวมถึงความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ และผลของความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับตน และผลของความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน

การบันทึกเหล่านี้ จะเป็นการประเมินตัวผู้เรียนอย่างต่อเนื่องกันด้วยตัวของผู้เรียนเอง ซึ่งจะยังประโยชน์มากให้แก่ผู้เรียน ในการรู้จักตน เข้าใจตนในทุก ๆ ด้านเป็นอย่างดี และยังช่วยฝึกทักษะด้านการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

นอกจากนี้ควรมีกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้เรียนได้ทราบ เช่น อาจมีการให้คะแนนเกี่ยวกับ

- เวลาเรียน
- ตรวจให้คะแนนสมุดบันทึกประจำวัน
- ตรวจให้คะแนนไต่ต๋ย่อ
- ตรวจให้คะแนนการทดสอบย่อย ๆ ซึ่งผู้สอนกำหนดขึ้นเอง
- ให้คะแนนการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

(หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ไม่ควรเข้มงวดหรือหุยมหิมเกินไป ให้ใช้เป็นอุปกรณ์ส่วนหนึ่งที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ และใส่ใจต่อการเรียนวิชานี้เท่านั้น แต่ถ้าหากผู้สอนสามารถดำเนินการให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าที่ตนได้รับจากวิชานี้อย่างเห็นได้ชัดแจ้งแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์เป็นคะแนนดังกล่าว)

คู่มือแนะแนวตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 2521 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

คำนำคู่มือแนะแนว ได้กล่าวว่า “กรมสามัญศึกษาได้พิจารณาเห็นว่าการบริหารโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 นั้น จะมีโรงเรียนจำนวนมากเลือกแนะแนว 1 คาบต่อสัปดาห์ในจำนวน 3 คาบ ที่โครงสร้างหลักสูตรกำหนดให้โรงเรียนเลือก ซึ่งมี การแนะแนว กิจกรรม และสอนซ่อมเสริม ทั้งได้พิจารณาเห็นว่า โรงเรียนส่วนมากมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดบุคลากรแนะแนว ฉะนั้นเพื่อที่จะให้ครูผู้สอนแนะแนว ชั้น ม.1, ม.2 และ ม.3 ซึ่งอาจเป็นครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาหรือครูที่ทำหน้าที่แนะแนว ได้มีหนังสือคู่มือ เป็นแนวทางในการสอน จึงให้หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา จัดทำหนังสือคู่มือแนะแนวดังกล่าวขึ้น”

หัวข้อการสอนของกลุ่มโอเนะเนว ตามหลักสูตรมัธยมตอนต้น มีดังนี้

กลุ่มโอเนะเนว ม.1

ภาคเรียนที่ 1 (18 คาบ)

1. หมวดพัฒนาบุคลิกภาพ (1 คาบ)
บทที่ 1 รู้จักโรงเรียนและการปรับตัว
2. หมวดการศึกษาเล่าเรียน (5 คาบ)
บทที่ 2 ทบทวนหลักสูตรมัธยมตอนต้น พ.ศ.2521 กับปัญหาการเลือกโครงการ
เรียน
บทที่ 3 การวางแผนการเรียนและการเลือกวิชาเรียน
บทที่ 4 การประเมินผลการเรียน
บทที่ 5 คุณค่าของรายวิชา และการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. หมวดการใช้บริการแนะแนวของโรงเรียน (3 คาบ)
บทที่ 6 นักเรียนจะใช้บริการแนะแนวอย่างไร
บทที่ 7 การสำรวจและการรวบรวมข้อมูล
4. หมวดพัฒนาบุคลิกภาพ (6 คาบ)
บทที่ 8 แนวทางที่ช่วยให้รู้จักตัวเอง
บทที่ 9 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น
บทที่ 10 การใช้เวลา
บทที่ 11 ฝึกให้เป็นคนมีระเบียบ
บทที่ 12 ความซื่อสัตย์
บทที่ 13 มารยาทที่มีเสน่ห์
5. หมวดอาชีพ (2 คาบ)
บทที่ 14 อาชีพในบ้านเมืองของเรา (เกษตร คหกรรม)
6. หมวดการศึกษาเล่าเรียน (1 คาบ)
บทที่ 15 ความพร้อมกับการเตรียมตัวสอบและการสอบ

ภาคเรียนที่ 2 (18 คาบ)

1. หมวดการศึกษาเล่าเรียน (5 คาบ)
  - บทที่ 16 การสำรวจความสนใจในด้านการเรียน
  - บทที่ 17 การเรียนในภาค 2
  - บทที่ 18 การปรับปรุงตัวเองในด้านการเรียน
  - บทที่ 19 การปฏิบัติตนให้เป็นนักเรียนที่ดี
2. หมวดการร่วมกิจกรรมใช้บริการแนะแนว (2 คาบ)
  - บทที่ 20 งานบริการสนเทศ
3. หมวดการพัฒนาบุคลิกภาพ (8 คาบ)
  - บทที่ 21 การสำรวจตัวเองเกี่ยวกับครอบครัวและสุขภาพ
  - บทที่ 22 การปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีต่อครอบครัว
  - บทที่ 23 การปรับปรุงสุขภาพ
  - บทที่ 24 บุคลิกภาพที่น่าชม
  - บทที่ 25 การรับฟังเหตุผล
  - บทที่ 26 คนขยัน
  - บทที่ 27 มารยาทในการใช้สาธารณสมบัติ
4. หมวดอาชีพ (3 คาบ)
  - บทที่ 28 อาชีพในบ้านเมืองของเรา (อุตสาหกรรมเครื่องยนต์)
  - บทที่ 29 อาชีพในบ้านเมืองของเรา (ช่างไม้ ช่างไฟฟ้า ช่างโลหะ ช่างเขียนแบบ)

คู่มือแนะแนว ม.2

ภาคเรียนที่ 1 (18 คาบ)

1. หมวดการศึกษาเล่าเรียน (3 คาบ)
  - บทที่ 1 การเรียนในชั้น ม.2
  - บทที่ 2 การเรียนซ่อมเสริม
2. หมวดการใช้บริการแนะแนว (3 คาบ)
  - บทที่ 3 การรวบรวมข้อมูลและบริการสนเทศ
  - บทที่ 4 การลดความคับข้องใจ

3. หมวดพัฒนาบุคลิกภาพ (9 คาบ)
- บทที่ 5 การปรับตัวในด้านอารมณ์และนิสัย
  - บทที่ 6 การสำรวจตัวเองเกี่ยวกับปัญหาสังคมทั่วไป
  - บทที่ 7 กิริยาท่าทางและการแสดงออก
  - บทที่ 8 ความโกรธทำให้เกิดการวิวาท
  - บทที่ 9 การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน
  - บทที่ 10 การผูกมิตร
  - บทที่ 11 การประหยัดกับการปรับปรุงบุคลิกภาพ
  - บทที่ 12 บุคลิกภาพที่น่าชม
4. หมวดอาชีพในบ้านเมืองของเรา (3 คาบ)
- บทที่ 13 พณิชยกรรม
  - บทที่ 14 การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว

ภาคเรียนที่ 2 (18 คาบ)

1. หมวดการศึกษาเล่าเรียน (3 คาบ)
- บทที่ 15 ธรรมเนียมปฏิบัติกับการเรียนให้เกิดผลดี
  - บทที่ 16 การทำงานกลุ่ม
  - บทที่ 17 การใช้แหล่งวิทยาการและสถานประกอบการ
2. หมวดการพัฒนาบุคลิกภาพ (11 คาบ)
- บทที่ 18 การสำรวจตัวเองในด้านอุปนิสัย
  - บทที่ 19 เพื่อนกับการปรับปรุงตนเอง
  - บทที่ 20 การพูด
  - บทที่ 21 การแต่งกาย
  - บทที่ 22 การพิจารณาไตร่ตรอง
  - บทที่ 23 ความรับผิดชอบ
  - บทที่ 24 ความอดทน
  - บทที่ 25 มารยาทที่มีเสน่ห์
  - บทที่ 26 ยาเสพติด

3. **หมวดอาชีพในบ้านเมืองของเรา** (4 คาบ)
บทที่ 27 ศิลปะและหัตถกรรม ดนตรีและนาฏกรรม
บทที่ 28 รายได้จากงานอดิเรก

คู่มือแนะแนว ม.3
ภาคเรียนที่ 1 (18 คาบ)

1. **หมวดการศึกษา** (5 คาบ)
บทที่ 1 การเรียนในชั้น ม.3
บทที่ 2 การเรียนด้วยตนเอง
บทที่ 3 การวางแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ
2. **หมวดพัฒนาบุคลิกภาพ** (9 คาบ)
บทที่ 4 การปรับปรุงบุคลิกภาพของวัยรุ่น
บทที่ 5 การปรับตัว
บทที่ 6 การสำรวจตัวเองในด้านอารมณ์และนิสัย
บทที่ 7 การใช้อารมณ์และการข่มใจ
บทที่ 8 การลดหย่อนผ่อนปรน การให้อภัย
บทที่ 9 วิธีจัดการความทุกข์
บทที่ 10 มารยาทที่มีเสน่ห์
3. **หมวดอาชีพ** (4 คาบ)
บทที่ 11 การประกอบอาชีพ
บทที่ 12 การศึกษากับอาชีพในท้องถิ่นของเรา
บทที่ 13 อาชีพอิสระ

ภาคเรียนที่ 2 (18 คาบ)

1. **หมวดการศึกษา** (18 คาบ)
บทที่ 14 การสำรวจความสนใจการศึกษาต่อและอาชีพ
บทที่ 15 การแนะแนวการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ
2. **หมวดพัฒนาบุคลิกภาพ** (10 คาบ)
บทที่ 16 การสำรวจตัวเองในด้านอารมณ์และอุปนิสัย
บทที่ 17 ความประพฤติที่เหมาะสมกับวัย

- บทที่ 18 บุคลิกภาพที่น่าชม
- บทที่ 19 มารยาทสังคม
- บทที่ 20 การเป็นผู้มีสุขภาพจิตดี
- บทที่ 21 อุดมคติกับความเป็นจริง
- บทที่ 22 หน้าที่ต่อสังคมกับการบำเพ็ญประโยชน์
- บทที่ 23 การใช้ชีวิตให้เป็นสุข

3. หมวดอาชีพ (5 คาบ)

- บทที่ 24 หลักในการทำงาน
- บทที่ 25 การเลือกและหางานทำ
- บทที่ 26 การสมัครงาน
- บทที่ 27 บริการติดตามผล

ตัวอย่างรายละเอียดและหัวข้อเรื่องในการจัดกิจกรรมแนะแนว ตัวอย่างต่อไปนี้นำมาจากคู่มือแนะนำ ม.1 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 2521 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หน้า 67-68, หน้า 89 - 94 เพื่อต้องการให้นักศึกษาได้เห็นแนวทางในการสร้างคู่มือสำหรับสอนแนะแนวที่เป็นของตนเองต่อไป

หมวดพัฒนาบุคลิกภาพ

การสร้างอุปนิสัยและการปรับปรุงบุคลิกภาพนั้นต้องการเวลา และอาศัยการฝึกปฏิบัติซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง จึงเป็นเรื่องของครูที่จะต้องสังเกต สนใจใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบ และเป็นหน้าที่ของนักเรียน จะต้องสนใจฝึกปฏิบัติซ้ำกันหลายครั้ง ๆ หลังจากทราบเนื้อหา และข้อสรุปจากชั่วโมงสอนในโรงเรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือนักเรียนจะต้องรู้จักตัวเอง เป็นอันดับแรก สามารถมองเห็นข้อบกพร่องของตนเอง แล้วพยายามแก้ไขให้ตรงจุด

ความมุ่งหมาย

- 1.1 ใหู้้จักและมีประสบการณ์ ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบ
- 1.2 ใหู้้จักปรับปรุงมารยาทที่ดี ทั้งกิริยาวาจาให้น่าดู

เวลา

ใช้เวลาประมาณ 3 คาบ

เนื้อหาและกิจกรรมเสนอแนะ

บทที่ 11. ฝึกให้เป็นคนมีระเบียบ

บทที่ 12. ความซื่อสัตย์

บทที่ 13. มารยาทที่มีเสน่ห์

วิธีดำเนินการ

- สาธิต
- บทบาทสมมติ
- ประกวด แข่งขัน ให้อาจารย์
- บรรยาย อภิปราย
- จัดป้ายเสนอแนะ
- แบ่งกลุ่มค้นคว้า สรุปทำรายงาน
- ฉายสไลด์ หรือภาพยนตร์
- กิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมทักษะสัมพันธ์
- จัดแสดงละครสั้น
- ฯลฯ

อุปกรณ์และแหล่งวิทยาการ

- วิทยากร ผู้ทรงความรู้ในโรงเรียนหรือในท้องถิ่น
- ภาพ ไปสเตอร์
- ป้ายเสนอแนะ
- สไลด์หรือภาพยนตร์
- วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ แมกกาซีน คอลัมน์ที่มีเรื่องเกี่ยวข้อง เช่น มารยาทงามในขวัญเรือน เป็นต้น
- หนังสืออบรมนักเรียน เช่น “ข้อคิด - ควรทำ”

เรื่อง ฝึกให้เป็นคนมีระเบียบ

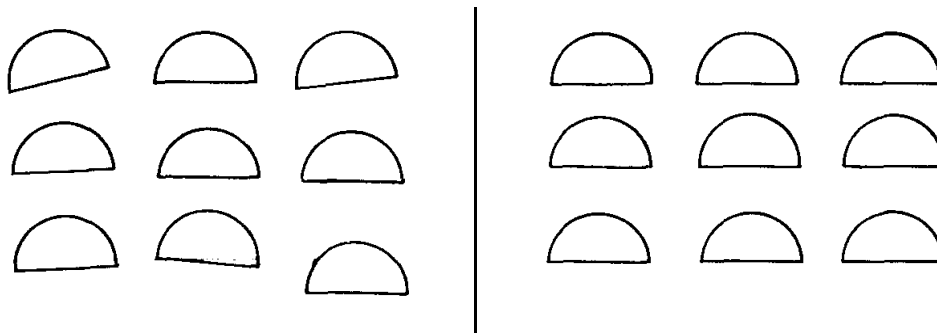
นิสัยดีที่น่าฝึกฝนตนเองอย่างหนึ่ง คือความเป็นคนมีระเบียบ เพราะทำให้ดูเรียบร้อย สวยงามน่าดู ถ้าเป็นข้าวของเครื่องใช้ จะเป็นที่อยู่อาศัยในบ้าน หรือที่โรงเรียน หากรู้จักจัดให้เป็นระเบียบ ก็จะช่วยความตา ใครเห็นใครชม จะหยิบใช้ก็ง่าย และเมื่อหายก็รู้ได้ไม่ยาก ถ้าเกี่ยวกับผลงานภาคปฏิบัติ จะเป็นงานเขียน หรืองานการฝีมือ ก็จะช่วยสวยงามเรียบร้อยน่าดูน่าชม ทำให้ได้คะแนนดีอีกด้วย ในส่วนร่างกายเราเองนั้น การแต่งกายที่มีระเบียบถูกต้อง ก็จะช่วยส่งเสริมให้เป็นคนงามน่ามอง และอยู่ในกลุ่มเพื่อนฝูงครูอาจารย์ได้อย่างไม่ต้องรู้สึกลำบากใจ ถ้าเราจะแต่งตัวให้ถูกต้อง ตามระเบียบของโรงเรียน

โรงเรียนจำเป็นต้องมี “ระเบียบ” วางไว้เพราะมีนักเรียนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ต้องมีข้อตกลงเป็นเกณฑ์หรือเป็นกฎ ให้ประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติ และอยู่กันอย่างมีความสุข

กฎหมายของบ้านเมืองก็เป็น “ระเบียบ” หรือกฎเกณฑ์ที่วางไว้ เพื่อให้ประชาชน ที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ได้ปฏิบัติเหมือนกัน มิฉะนั้นจะอยู่กันอย่างไม่สันติสุข และจะทำให้การบริหารงาน เพื่อพัฒนาประเทศดำเนินไปอย่างยากลำบาก ประเทศชาติไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูเขียนภาพง่าย ๆ เช่น เครื่องวงกลมหรือรูปคน ให้กะกะบนกระดาษดำ เปรียบเทียบกับภาพที่เรียงเป็นแถว ให้นักเรียนดูว่า อันไหนจะดูสวยงาม เป็นระเบียบมากกว่ากัน ตัวอย่างเช่น

2. ให้นักเรียนเข้าแถว เปรียบเทียบระหว่างแถวที่ตรงมีระเบียบ กับแถวที่โค้งสับสน ว่าอย่างไหนจะดูมีระเบียบสวยงามมากกว่า

3. จัดให้มีการประกวดสมุดจดงาน หรือสมุดแบบฝึกหัด บางวิชาของนักเรียน ผู้ชนะจะได้รับคำชมเชย และติดป้ายประกาศไว้ที่หน้าห้อง หรืออาหารรางวัลให้แล้วแต่โอกาส แล้วครูสุรpson ให้นักเรียนเห็นว่า คนที่มีระเบียบนั้นย่อมทำงานได้ตั้งตรงม ผลงานดีเยี่ยมเป็นที่พอใจของหัวหน้างาน นั้นหมายความว่า จะก้าวหน้า และมีอนาคตแจ่มใส

4. ครูนำอภิปรายให้เห็นว่า ความมีระเบียบนั้นนอกจากจะจำเป็นสำหรับตัวคนแต่ละคนแล้ว ในกลุ่มคนที่รวมกันอยู่มาก ๆ ยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมี “ระเบียบ” เป็นข้อตกลงวางไว้ให้ทราบ เพื่อสมาชิกใหม่ในกลุ่มจะได้ปฏิบัติตาม อยู่กันด้วยความสุขและเรียบร้อย สามารถปฏิบัติภารกิจไปสู่เป้าหมาย แห่งความสำเร็จได้ ยกตัวอย่างเช่น ระเบียบของโรงเรียน ถ้าไม่มีวางไว้ ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างปฏิบัติ เพียงแต่ไปโรงเรียนคนละเวลา ลองคิดดูเถิดว่าจะสับสนเพียงใด จะมีการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้อย่างไร หน้าที่ของนักเรียนจึงต้องเป็นผู้ “รักษา” ระเบียบของโรงเรียนอีกด้วย

5. ให้นักเรียนหัดเขียนหนังสือให้เป็นระเบียบ

6. ครูติดตามดูการทำงานเป็นระยะ ๆ หากพบว่านักเรียนสะเพร่า ทำงานไม่เป็นระเบียบ ควรหัดและให้ปรับปรุง แก้ไข ให้เป็นระเบียบทุกครั้ง การสร้างนิสัยเด็กนั้น ต้องฝึกบ่อย ๆ ต้องการเวลา และให้ปรับปรุง แก้ไข และกระตุ้นเตือนจากครูอย่างสม่ำเสมอ เท่าที่โอกาสจะอำนวย

เรื่อง ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ เป็นคุณลักษณะ ที่ช่วยให้เป็นที่ยอมรับ นับถือและไว้วางใจ เป็นที่น่าคบหาสมาคมด้วย ถ้าขาดความซื่อสัตย์เสียแล้ว ก็กลายเป็นคนคบไม่ได้ เป็นที่ระแวงเคลงใจ ของเพื่อน ๆ และผู้ใกล้ชิด นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะจะเป็นผล ให้การซื่อสัตย์ต่อคนอื่นติดตามมาด้วย เคยมีตัวอย่างมากมายที่ผลของความซื่อสัตย์ ทำให้ตนเองมีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านส่วนตัว และการทำงาน หากต้องการให้อนาคตดีสดใส มีความสุข จงฝึกเป็นคนซื่อสัตย์เสียแต่บัดนี้

การฝึกปฏิบัติ

1. ฝึกเป็นคนตรงต่อเวลา มาโรงเรียนให้ทัน นัดแล้วต้องไปให้ทันเวลาตามที่นัด
2. พูดความจริงเสมอ ไม่พูดปด
3. ยอมรับผิด เมื่อทำสิ่งใดผิด ไม่ต้องกลัวว่า จะถูกทำโทษ เพราะจะได้รับการอภัยเสมอ ถ้ารู้ตัวว่าผิดทั้งยังจะได้รับความนับถือจากคนอื่นอีกด้วยว่า กล้าหาญและสุจริต
4. เก็บของตกได้ ต้องคืนเจ้าของ
5. ชื่อของหรือขึ้นรถเมล์ ควรจะจ่ายเงินตามที่ การไม่จ่ายเงิน เป็นการฉ้อโกง ถ้าผู้อื่นรู้จะเสียชื่อ และไม่เป็นที่ไว้วางใจ
6. จะหยิบของใช้ ควรได้รับอนุญาตเสียก่อน
7. ไม่หน้าไหว้หลังหลอก ต่อหน้าทำอย่างหนึ่ง ลับหลังทำอีกอย่างหนึ่ง ไม่ซื่อ และเป็นกิริยาที่ไม่น่ารัก ทำให้ผู้ใหญ่ขาดความไว้วางใจ
8. ไม่ทุจริตในห้องสอบ ถ้ากรรมการคุมสอบจับได้ จะถูกลงโทษ ทำให้เสียประวัติ การสอบได้ด้วยความทุจริต เป็นที่น่าอายมาก
9. ไม่ลอกการบ้าน เพราะครูต้องการให้ฝึกทำเอง ถ้าลอกคนอื่น นอกจากไม่ซื่อต่อครูต่อตนเองแล้ว ยังทำให้ตนเองขาดโอกาสที่จะรู้ และขาดโอกาสฝึกปฏิบัติ ให้เกิดความรู้ความชำนาญอีกด้วย

กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนรวมอภิปราย ว่าการกระทำอย่างใดบ้างที่เรียกว่า มีความซื่อสัตย์ และอย่างไรที่เรียกว่าไม่มีความซื่อสัตย์ เขียนลงบนกระดาษเป็นข้อสั้น ๆ เช่น

- ยอมรับผิด
- ไม่ลอกการบ้าน และไม่ให้เพื่อนลอกการบ้าน
- ไม่ทุจริตในการสอบ
- ตรงต่อเวลา ฯลฯ

ในการอภิปราย ให้ยกตัวอย่างประกอบด้วย เพื่อทุกคนจะได้เข้าใจแจ่มแจ้ง

2. ให้นักเรียนเขียนเล่าเรื่อง ที่ตนคิดว่าเกี่ยวกับเรื่องของความซื่อสัตย์ หรือขาดความซื่อสัตย์ จะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือผู้อื่น หรือแต่งขึ้นเองก็ได้ ตามหัวข้อต่อไปนี้

- ก. เนื้อเรื่อง
- ข. ชี้ให้เห็นความซื่อสัตย์ หรือไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลในเรื่อง
- ค. ถ้าไม่ซื่อสัตย์ แสดงวิธีแก้ไข

3. ให้นักเรียนยกตัวอย่าง ผู้มีความซื่อสัตย์ แล้วได้รับรางวัล หรือผลตอบแทนที่ดี หรือเมื่อทุจริตแล้วได้รับโทษ

เรื่อง มารยาทที่มีเสน่ห์

ไม่ว่าใครก็อยากเป็นคนมีเสน่ห์ ความมีเสน่ห์ไม่ได้เกิดจากรูปร่าง หากเกิดจากบุคลิกภาพที่ดี มีมารยาท ทั้งวาจาและกิริยา

1. เจรจาไพเราะ มีหางเสียง ครับหรือคะ พังรินหูชื่นใจ

2. หัดกล่าวคำ ขอบคุณ และขอโทษ ให้เป็นนิสัย เป็นการสร้างเสน่ห์ ให้แก่ตนเอง การกล่าวคำขอบคุณ แก่ผู้มีไมตรีเอื้อเฟื้อ แม้ในเรื่องเล็กน้อย ก็ควรกระทำ หรือการกล่าวคำขอโทษ ให้เคยชิน ย่อมเป็นผลดี แก่ตนเองทั้งสิ้น

3. อย่าพูดเสียงดังเกินควร หรือตะโกน เป็นกิริยาที่ไม่น่าชมอย่างยิ่ง ถ้ามีผู้อาวุโสในที่นั้นด้วย ยิ่งแสดงความไม่เคารพ การพูดโหวกเหวก ขาดการสำรวม จะบั่นทอนบุคลิกภาพที่ดีอย่างน่าเสียดาย

4. หลีกเลี่ยงการแย่งกันพูด นอกจากไม่น่าดูแล้ว ยังทำให้หมดโอกาสที่จะฟังความคิดของผู้อื่น และรอจังหวะของตน

5. ฝึกท่าทางประกอบการพูดให้เหมาะสม ออ่ายกมือให้ขยับไหว หรือแสดงท่าประกอบอยู่ตลอดเวลา เพราะไม่ได้เป็นการแสดงละคร บางคนแก้ไขด้วยการแลบลิ้น ยักคิ้วโดยไม่ตั้งใจ

บางคนพูดไปหัวเราะไปทั้ง ๆ ไม่ใช่เรื่องขบขัน เมื่อทำบ่อย ๆ ก็จะติดเป็นนิสัย ทำให้เสียบุคลิกภาพ ควรแก้ไขเสีย ฝึกพูดให้มีจังหวะจะโคน ชัดเจน สั้นได้ความดี พูดแต่พอควร อย่าเพ้อเจ้อ เพื่อสร้างบุคลิกภาพของตนเอง

6. งดกล่าวคำหยาบโดยสิ้นเชิง เพราะไม่เป็นมงคล แก่ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ซ้ำจะทำให้ติดเป็นนิสัย

7. แสดงไมตรีจิตด้วยการทักทายปราศรัย สนใจทุกข์สุข และแสดงความจริงใจ เป็นการสร้างมิตรภาพ

กิจกรรมเสนอแนะ

1. จับฉลากฝึกพูดคนละ 1-2 นาที เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ (อาจให้เวลาเตรียมมาจากบ้าน)
  - 1.1 ขอเงินคุณแม่ซื้อกางเกงใหม่
  - 1.2 ขออนุญาตไปเยี่ยมเพื่อน ในตอนเช้าวันเสาร์
  - 1.3 ขอโทษคุณยาย ที่ทำแกงหมกหมดทั้งหมด ระหว่างคุณยายไปวัด
  - 1.4 ขออนุญาตครูประจำชั้น ไปหาหมอ เพราะข้อเท้าเคล็ดบวม เนื่องจากหกล้ม
  - 1.5 ขอบใจเพื่อน ๆ ที่ไปเยี่ยมระหว่างป่วย ขณะนี้สบายดีแล้ว
2. แบ่งกลุ่มนักเรียน (อาจแบ่งตามแถว) เลือกผู้แทนแถวละ 2 คน เล่นละครสมมติฝึกสนทนาแสดงท่าทางเป็นคู่ ๆ ตามหัวข้อสั้น ๆ ดังนี้ (ใช้เวลาคู่ละประมาณ 2 นาที)
  - 2.1 สนทนาโต้ตอบส่งของ และรับของระหว่างเพื่อน
  - 2.2 สนทนาโต้ตอบระหว่างเจ้าของบ้าน เมื่อมีแขกมาเยี่ยม
  - 2.3 การสนทนาของนักเรียน เมื่อช่วยเหลือหญิงชราพาข้ามถนน
  - 2.4 เป็นการสนทนายระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ขอยืมสมุดโน้ตวิทยาศาสตร์
  - 2.5 เป็นการซักถามระหว่าง หัวหน้าชั้นกับลูกน้อง ให้ช่วยกัน ทำความสะอาดห้องเรียน
3. สาธิต และให้นักเรียนแสดงการไหว้การกราบ การแสดงความเคารพ การปฏิบัติตนต่อผู้ใหญ่ การนั่งยืน เดินผ่าน การรับของจากผู้ใหญ่ มารยาทในการรับประทานอาหาร ฯลฯ
4. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่าง ประโยคที่ไพเราะใช้ในวาระต่าง ๆ พร้อมเปรียบเทียบถ้อยคำที่ควรละเว้น

การใช้กระบวนการกลุ่ม กิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มสัมพันธ์ ในการจัดกิจกรรมแนะแนว

ปัจจุบันได้มีการสอนและการฝึกอบรมวิชาการด้านกระบวนการกลุ่ม หรือกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และการรับรู้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทาง ในการสร้างเสริมความเข้าใจ เรื่องธรรมชาติของมนุษย์กระบวนการในการทำงาน การแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม รวมทั้งการ

สร้างเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อที่คนเราจะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำงานร่วมกันได้อย่างดี และได้ผลงานที่ดี

ดังนั้นในการสอนแนะแนวในห้องเรียน ถ้าครูแนะแนวสามารถศึกษาเข้าใจ และประยุกต์ใช้กิจกรรมกลุ่มและเกมส์ต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของการสอนแนะแนว ในจังหวะเวลา และโอกาสที่เหมาะสมแล้ว จะให้สาระสำคัญ และยังประโยชน์แก่นักเรียนเป็นอันมาก เพราะการจัดกิจกรรมกลุ่มนั้น สอดคล้องตามหลักจิตวิทยาและเหมาะกับวัยของเด็ก ช่วยให้เด็กได้คิด แสดงออก สนุก ผิกทักษะ และนิสัยต่าง ๆ รวมทั้งได้ปรับปรุงแก้ไขตนเองไปพร้อม ๆ กัน และยังได้รับความเพลิดเพลิน จากกิจกรรมหรือเกมส์ที่เล่นร่วมกับผู้อื่นอีกด้วย

นอกจากนี้ครูแนะแนวอาจใช้กิจกรรมกลุ่มในโอกาสต่าง ๆ เช่น

- เพื่อผูกมิตร และสร้างความคุ้นเคยกัน ในระหว่างกลุ่มเพื่อนด้วยกัน และครูผู้สอน
- เพื่อฝึกความสามัคคีและให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ ตลอดจนฝึกการเป็นผู้นำกลุ่ม
- เพื่อฝึกความรักโรงเรียน และรู้จักรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน
- เพื่อฝึกความรักโรงเรียน และรู้จักรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน
- เพื่อเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม
- เพื่อฝึกทักษะสัมผัส เรียนรู้เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง และเต็มใจแก้ไขพฤติกรรมของตน โดยที่คงไว้ซึ่งความเป็นตัวเอง
- เพื่อฝึกการมองโลกกว้างขวางขึ้น พร้อมจะเข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม
- เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและปลูกฝังคุณธรรม

ตัวอย่างกิจกรรมแนะแนว ตัวอย่างต่อไปนี้ให้นำมาจากหนังสือคู่มือจัดกิจกรรมแนะแนว หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 97 - 98 และ หน้า 107-109

ชื่อกิจกรรม “เครื่องบินตก”

จุดประสงค์

เพื่อฝึกให้รู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

เวลา

ประมาณ 50 นาที

อุปกรณ์ สำหรับแต่ละกลุ่มมีดังนี้

1. ผ้าผูกตา
2. กระดาษแข็งขนาดต่าง ๆ กัน 5 หรือ 6 ชิ้น

3. เชือกยาวไม่ต่ำกว่า 3 ฟุต
4. เทปใสหรือเทปน้ำตาล 1 ม้วน

วิธีดำเนินการ

1. แบ่งผู้ร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6 คน ให้แบ่งเป็นกลุ่มย่อย อีก 2 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน
2. ในกลุ่มย่อย 3 คน ให้เป็นผู้สังเกตการณ์ 1 คน อีก 2 คน เป็นผู้ปฏิบัติ สมมติให้ชื่อ ก. และ ข.

3. เล่าสถานการณ์สมมติ ให้ทุกคนเป็นดังต่อไปนี้

ก. และ ข. โดยสารเครื่องบิน ขณะเครื่องบินกำลังบินอยู่เหนือหมู่เกาะแห่งหนึ่ง เครื่องยนต์เกิดขัดข้องและเครื่องบินได้ตกลงบนเกาะร้าง ซึ่งไม่มีน้ำอยู่เลย ทั้ง 2 คนจะต้องอยู่บนเกาะร้าง นั้น เพื่อรอความช่วยเหลือ และต้องการน้ำเพื่อดื่ม ระหว่างรอคอยฝนได้ตั้งเค้า และตกลงมา 2-3 หยด เพื่อจะให้ได้น้ำฝน ทั้ง 2 คนจะต้องช่วยกัน สร้างที่รองรับน้ำฝน ให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่คนทั้งสอง ได้รับความเจ็บมาก ก. จุดไฟไหม้มือจนไม่สามารถใช้มือได้เลย ข. ได้รับความกระทบกระเทือนที่ศีรษะ ทำให้ตาบอดทั้งสองข้างและพูดไม่ได้ อย่างไรก็ตามทั้ง 2 คน ก็ต้องช่วยกัน สร้างที่รองรับน้ำให้ได้

4. ให้ ก. และ ข. ลงมือทำงานโดยผูกมือ ก. แล้วมัดไพล่หลังไว้ และเอาผ้าผูกตา ข. และพูดไม่ได้ อย่างไรก็ตามทั้ง 2 คน ก็ต้องช่วยกันสร้างที่รองรับน้ำให้ได้

4. ให้ ก. และ ข. ลงมือทำงานโดยผูกมือ ก. แล้วมัดไพล่หลังไว้ และเอาผ้าผูกตา ข. และห้ามไม่ให้พูด ตลอดเวลาที่ช่วย ก.ทำงาน

5. ให้ผู้สังเกตการณ์สังเกต ก. และ ข. ขณะทำงานว่ามีวิธีสื่อสารกันอย่างไร ร่วมมือกันทำงานดีหรือไม่ ผลงานออกมาเป็นอย่างไร

6. ถ้า ก. และ ข. ไม่สามารถสร้างที่รองรับน้ำเสร็จภายใน 20 นาที ก็ให้ทั้งคู่หยุดทำงาน แล้วเปิดอภิปรายในกลุ่ม ของตน (กลุ่ม 6 คน) ตามหัวข้อต่อไปนี้

- 6.1 ก. มีความรู้สึกอย่างไร ที่ต้องทำงานชิ้นนี้
- 6.2 ข. มีความรู้สึกอย่างไร ที่ต้องทำงานชิ้นนี้
- 6.3 ทั้ง 2 คน ร่วมมือกันทำงานดีหรือไม่
- 6.4 ถ้า ก. และ ข. ไม่ร่วมมือกัน ทำอย่างไรจึงจะทำให้เขาร่วมมือกัน ทำงานให้ดีขึ้น
- 6.5 ทุกคนได้ข้อคิดอะไรบ้าง จากการทำงานนี้

ข้อสรุป

ผู้ดำเนินการรวมทุกกลุ่มเข้าด้วยกัน แล้วให้แต่ละกลุ่มสรุปข้อคิดเห็นของตน ให้ที่ประชุม ฟัง แล้วพยายามสรุป ชี้ให้เห็นว่า การทำงานทุกอย่างต้องอาศัยสิ่งต่าง ๆ หลายอย่างด้วยกัน

ที่สำคัญที่สุด คือ ความสามัคคีซึ่งเป็นผลของการตั้งใจแน่วแน่ที่จะร่วมมือกัน ความสามารถที่จะสื่อสาร ให้เข้าใจตรงกัน และความอดทนอดกลั้นต่อความไม่พอใจต่าง ๆ ทุก ๆ คนควรฝึกทักษะด้านนี้ ให้มีติดตัวไว้ เพราะเราจะต้องอยู่ และทำงานร่วมกับผู้อื่นตลอดไป ทุกช่วงจังหวะของชีวิต

ชื่อกิจกรรม “ปรับอารมณ์”

จุดประสงค์

1. ให้รู้จักการปรับปรุงอารมณ์ให้เหมาะสม
2. ฝึกให้รู้จักการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสม
3. ให้เห็นผลดีของการแสดงอารมณ์อย่างเหมาะสม
4. ให้เห็นผลเสียของการแสดงอารมณ์อย่างเหมาะสม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ บทบาทการแสดงออกทางอารมณ์ ตัวอย่างเช่น

1. อารมณ์โกรธ (ก) ทูบข้าวของ อะอะโวยวาย กล่าวคำด่า หยาบคาย ก่อการทะเลาะวิวาท แสดงความก้าวร้าวต่าง ๆ
(ข) ระวังอารมณ์โกรธได้ หน้าตาทำทางเป็นปกติ กล่าวด้วยเสียงหนักแน่นแต่ราบเรียบว่า “วันนี้เราคงพูดกันไม่รู้เรื่อง เพราะต่างก็อารมณ์ไม่ดี ไว้วันหลังค่อยพูดกันใหม่” แล้วเดินเสียงไปเสีย
2. อารมณ์แค้น (ก) กล่าวคำอาฆาตที่รุนแรงต่าง ๆ หน้าตาถมึงทึง ปากคอสัน
(ข) หน้าตาเป็นปกติ ระวังอารมณ์เสียได้ ระลึกในใจว่า “เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร ช่างเขาเถอะ ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว”
3. อารมณ์เสียใจ (ก) หน้าตาเศร้าสร้อย พุ่มพายน้ำตา ร้องไห้สะอึกสะอื้น คร่ำครวญ ร่ำพังก่ำพังก่ำ
(ข) ถอนหายใจลึก ๆ ชับน้ำตาที่ไหลซึมออกมา พยายามระวังอารมณ์เสียใจเสียได้ จนเป็นปกติ หน้าตาปกติแผ่รอยเศร้าเพียงเล็กน้อย
4. อารมณ์ดีใจ (ก) กระโดดโลดเต้น ส่งเสียงร้องอะอะ หัวเราะชอบใจ เสียงลั่น
(ข) ยิ้ม ขอบคุณผู้ที่มาแสดงความยินดี

(บทบาทการแสดงออกทางอารมณ์ข้างบนนี้ เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น ผู้ดำเนินการอาจเพิ่มเติมหรือดัดแปลงอย่างไรก็ได้ ตามความต้องการและเหมาะสม)

วิธีดำเนินการ

1. ชื่อผู้ร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร เพื่อแสดงบทบาทของการแสดงออกทางอารมณ์ เท่าจำนวนบทบาทที่เตรียมไว้ โดยแบ่งอาสาสมัครเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม ก. และ กลุ่ม ข. (กลุ่ม ก. แสดงอารมณ์ซึ่งไม่ได้ปรับปรุง และกลุ่ม ข.แสดงอารมณ์ซึ่งปรับปรุงแล้ว)
2. ให้อาสาสมัคร เลือกบทบาทและเตรียมตัว เพื่อแสดงตามบทบาทที่กำหนดไว้
3. ระหว่างที่อาสาสมัครเตรียมตัวแสดง ผู้ดำเนินการชี้แจงให้ผู้ร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นผู้สังเกตการณ์ได้ทราบว่า จะมีการแสดงบทบาททางอารมณ์ให้ชม ขอให้ทุกคนสนใจชมและคอยสังเกตความแตกต่างของการแสดงของอาสาสมัครกลุ่ม ก. และกลุ่ม ข. ให้ดี (ผู้ดำเนินการไม่ต้องแจ้งให้ผู้สังเกตการณ์ทราบถึงบทบาทของผู้แสดง แจ้งแต่เพียงว่าจะมีการแสดงบทบาททางอารมณ์เท่านั้น)
4. เมื่ออาสาสมัครพร้อมแล้วให้เข้ามาแสดงเรียงตามบทบาทที่กำหนดไว้จนครบ
5. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นผู้สังเกตการณ์ช่วยกันอภิปรายถึงความแตกต่างของบทบาททางอารมณ์ของอาสาสมัครกลุ่ม ก. และกลุ่ม ข.

ข้อสรุป

1. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมช่วยกันสรุปข้ออภิปรายความแตกต่างของการแสดงอารมณ์ตามบทบาทของอาสาสมัคร กลุ่ม ก. และกลุ่ม ข.
2. ผู้ดำเนินการถามความรู้สึกของผู้ร่วมกิจกรรมว่า การแสดงออกทางอารมณ์แบบใดเหมาะสมกว่ากัน ทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น
3. ผู้ดำเนินการสรุปว่า ผู้ร่วมกิจกรรมเห็นแล้วว่าอารมณ์และการปรับปรุงอารมณ์เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคน ไม่ว่าจะเป็นวัยเด็กหรือวัยผู้ใหญ่ก็ตาม การที่คนเราปล่อยให้อารมณ์เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่วัยเด็กจนวัยผู้ใหญ่โดยมิได้ปรับปรุงอารมณ์นั้นเลย ย่อมเป็นการดำรงชีวิตอยู่ด้วยความเสี่ยงเป็นอย่างมาก มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่มีอารมณ์หงุดหงิด มีความรู้สึกโกรธครุ่นครุ่นนั้น เกสยครุ่นครุ่นนี้ ไม่ชอบหน้าเพื่อน ไม่ชอบการกระทำอย่างโน้น การกระทำอย่างนี้ ไม่ชอบสิ่งแวดลอมต่าง ๆ นานา ในที่สุดก็ไม่อยากเรียนหนังสือ หนีโรงเรียน คบเพื่อนล้มเหลวเสมอ ผลสุดท้ายก็สอบตก ทำให้อารมณ์เสียไปด้วย เพราะผลของการไม่รู้จักรับปรุงอารมณ์ นอกจากนี้ในการประกอบอาชีพก็มีคนจำนวนไม่น้อยเช่นกันที่ไม่ประสบความสำเร็จต้องเข้า ๆ ออก ๆ จากงานหลายครั้งหลายหนและหลายแห่ง เพราะเขาไม่สามารถปรับปรุงตนเองให้เข้ากับบุคคลและสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นได้ ข้อสังเกตที่เป็นเช่นนั้นเพราะส่วนใหญ่บุคคลนั้นมักจะเป็นบุคคลที่เอาแต่ใจตัวเอง ขาดความอดทน ขาดเหตุผล ทำงานไม่จริง มีเจตนาดีที่ไม่ดีต่องานที่ตนทำแล้วแสดงกิริยาทำทางต่าง ๆ ออกมาไม่สุภาพ และไม่เหมาะสม จึงก่อให้เกิดผลร้ายและเกิด

ผลเสียแก่ตนเองและสังคมด้วย เหตุนี้คนเราจึงจำเป็นจะต้องรู้จักระงับอารมณ์ รู้จักปรับปรุง อารมณ์ของตนเองเสียตั้งแต่วัยเด็ก

การปรับปรุงอารมณ์เราต้องพิจารณาดตนเองเป็นอันดับแรกจึงจะได้ผล ก่อนอื่นจะต้องทำตนเองให้เป็นนักกีฬา เป็นนักประชาธิปไตย มีเหตุผล รู้จักอะไรควรหรือไม่ควรกระทำ ยอมรับผิด เมื่อตนเองทำผิด มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และเคารพสิทธิหน้าที่ของผู้อื่นด้วยความจริงใจ ประการที่สองจะต้องนำหลักของพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยในการปรับปรุงอารมณ์ด้วยการปฏิบัติตาม ศีลธรรม คำสั่งสอนของศาสนา เพื่อให้อารมณ์สงบและมีสติในการพิจารณาไตร่ตรองเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วแก้ไขสถานการณ์เหล่านั้นให้เกิดผลดีต่อไป หรือช่วยทำให้จิตใจสงบก่อให้เกิด ความสุขทางใจ ประการที่สาม ด้วยการทำตนเองให้ผูกพันกับกิจกรรมต่าง ๆ ในทางที่ดีที่งาม ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม บุคคลที่รู้จักควบคุมอารมณ์ รู้จักปรับปรุงอารมณ์ให้ตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุขในสังคมนับว่าเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีคุณค่า ของสังคมเป็นอย่างยิ่ง

ตัวอย่างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ตัวอย่างต่อไปนี้นำมาจากคู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เล่ม 1 เรียบเรียงโดย ผศ.ดร.ทศนา แคมมณีและคณะ หน้า 60-64 และหน้า 76-80

ชื่อกิจกรรม “ยอมรับ-ไม่ยอมรับ” ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจในเรื่องความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์ และรู้จักใช้ความเข้าใจนี้ให้เป็นประโยชน์
2. เพื่อแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของเรามีอิทธิพลต่อกิจกรรมของผู้อื่น และพฤติกรรมของผู้อื่นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเรา
3. เพื่อฝึกทักษะการยอมรับฟังซึ่งกันและกัน

แนวคิด

ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดหรือเพศใด ย่อมต้องการได้รับความสนใจจากผู้อื่น และต้องการจะได้ทราบว่าตนเองมีค่า มีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ดังนั้นในการทำงานใด ๆ ก็ตาม สมาชิกกลุ่มควรจะให้ความสนใจกันและกันอย่างทั่วถึงพอสมควร นอกจากนั้นเราควรระมัดระวัง ไม่แสดงพฤติกรรมใด ๆ อันแสดงถึงการไม่ยอมรับผู้อื่น

ขนาดของกลุ่ม กลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 12-15 คน

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์ ไม่มี

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

ก. ขั้นกิจกรรม

1. ถ้าสมาชิกที่เข้ารับการอบรมมีจำนวนมากให้แบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มละ 12-15 คน เมื่อแบ่งกลุ่มสมาชิกแล้ว ให้จัดที่นั่งเป็นวงกลม ถ้ามีเก้าอี้ว่างให้ยกออกเสีย

2. ผู้นำกลุ่มกล่าวนำเล็กน้อยเกี่ยวกับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมแล้วขออาสาสมัครกลุ่มละ 2 คน เมื่อได้แล้วให้อาสาสมัครออกไปรออยู่ข้างนอกห้อง

3. วิทยากรบอกให้อาสาสมัครเตรียมเรื่องที่จะเข้าไปพูดให้กลุ่มฟังเป็นเรื่องสั้น ๆ ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

4. วิทยากรอธิบายให้สมาชิกกลุ่มฟังว่าจะเชิญอาสาสมัครเข้ามาพูดเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้กลุ่มฟังทีละคน ขอให้สมาชิกช่วยกันแสดงบทบาทเพื่อจะดูปฏิกริยาของอาสาสมัครในสถานการณ์

สถานการณ์แรก เมื่ออาสาสมัครเข้ามาพูด ให้สมาชิกกลุ่มให้ความสนใจ แสดงกิริยากระตือรือร้น ชักถาม แสดงความเป็นมิตร และให้การยอมรับเป็นอย่างดี

ในสถานการณ์ที่สอง เมื่ออาสาสมัครคนที่สองเข้ามาพูด ให้แสดงความไม่สนใจและไม่ยอมรับบุคคลนั้น และให้สมาชิกสังเกตดูปฏิกริยาของอาสาสมัครทั้งสองว่าเป็นอย่างไร

5. เมื่อตกลงกับกลุ่มจนเห็นว่าสมาชิกทุกคนเข้าใจดีแล้ว วิทยากรเชิญอาสาสมัครคนที่หนึ่งเข้ามา

6. เมื่อเห็นว่าพอสมควรแก่เวลาแล้ว เชิญอาสาสมัครคนที่หนึ่งให้นั่งต่อไป และเชิญอาสาสมัครคนที่สองเข้ามา วิทยากรอาจช่วยในบางจังหวะเพื่อช่วยให้สถานการณ์สมจริงยิ่งขึ้น

7. ปลอ่ยให้สถานการณ์ดำเนินไปสักระยะหนึ่ง ถ้าเห็นพฤติกรรมของผู้พูดเครียดมากก็ตัดกิจกรรมนั้นเสีย หรือถ้าเห็นผู้พูดหงุดหงิดมากขึ้นก็ให้เลิกกิจกรรมได้

ข. ขั้นวิเคราะห์

8. วิทยากรซักถามความรู้สึกของอาสาสมัครที่ได้รับบทบาทให้เป็นผู้พูดจนครบทุกคน

9. วิทยากรซักถามสมาชิกในกลุ่มถึงปฏิกริยาต่าง ๆ ของอาสาสมัครที่สังเกตเห็น

10. วิทยากรเล่าให้อาสาสมัครทั้งหมดฟังว่าสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดเป็นการสร้างสถานการณ์เท่านั้น

11. วิทยากรนำให้สมาชิกได้อภิปราย แสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของกิจกรรมโดยใช้คำถามต่าง ๆ เช่น

- เหตุใดผู้พูดจึงไม่พอใจที่สมาชิกไม่สนใจฟัง

- เหตุใดเราจึงควรให้ความสนใจและยอมรับผู้อื่น
- การละเลยไม่ให้ความสนใจกันมีผลอย่างไรต่อกลุ่ม

ค. ชั้นประยุกต์ใช้และสรุป

12. วิทยากรขอให้สมาชิกคิดถึงสถานการณ์ที่เป็นจริงซึ่งได้ประสบในชีวิตประจำวัน และให้สมาชิกที่เคยมีประสบการณ์จริงเล่าให้กลุ่มฟัง รวมทั้งวิธีแก้ปัญหาของสมาชิกผู้นั้น

13. ให้กลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติตน

14. วิทยากรนำให้สมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นที่ได้รับมาจากการทำกิจกรรมนี้ และช่วยเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

การปรับกิจกรรม

1. ในกรณีที่มีสมาชิกมากและไม่สะดวกในการแบ่งกลุ่มย่อย วิทยากรอาจจัดกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว โดยให้สมาชิกที่เหลือทั้งหมดเป็นผู้ดู

2. ในกรณีที่มีสมาชิกมากและสามารถแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้หลายกลุ่ม วิทยากรอาจทดลองสถานการณ์หลาย ๆ แบบก็ได้ เช่น

กลุ่มที่ 1 อาจให้สมาชิกแสดงการเฉยเมย ไม่พูดหรือโต้ตอบ

กลุ่มที่ 2 ให้สมาชิกแสดงกิริยาไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรง

กลุ่มที่ 3 ให้สมาชิกบางคนให้ความสนใจและสมาชิกบางคนไม่ให้ความสนใจ

การศึกษาเพิ่มเติม

ผู้ใช้ควรศึกษาเรื่อง “การยอมรับผู้อื่น” เพิ่มเติมจากหนังสือ “กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ” และอาจใช้บทความนี้เป็นเอกสารประกอบด้วย

ชื่อกิจกรรม “คลำมุมโต๊ะ การเคารพรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น”

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อแสดงให้เห็นว่าการเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานทุกคนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการทำงานหรือแก้ปัญหาาร่วมกัน

2. เพื่อให้เห็นความสำคัญของการประสานความคิดในการทำงานร่วมกัน

3. เพื่อแสดงให้เห็นว่าแต่ละคนมีการรับรู้ในแง่มุมมองที่ต่างกัน และมีประสบการณ์ที่ต่างกัน ดังนั้นความรู้สึก เจตนา และความคิดจึงแตกต่างกัน

4. เพื่อให้พิจารณาสิ่งต่าง ๆ หลาย ๆ แง่ และมองปัญหาให้กว้างขึ้น

5. เพื่อฝึกให้พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพที่จริง

แนวคิด

บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านการรับรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก เจตนาคิด และความคิด ดังนั้นการเคารพฟังความคิดเห็นของผู้อื่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เราได้เห็นแง่มุมต่าง ๆ กว้างขวางมากขึ้น และถ้าเราร่วมมือกันปรึกษาหารือกัน ช่วยกันเสนอข้อมูล แสดงความคิดเห็น และพิจารณาข้อคิดเห็นของกันและกัน รวมทั้งรู้จักรวบรวมข้อมูลโดยประสานความคิดของทุกคนอย่างรอบคอบแล้วจะช่วยให้การทำงานหรือแก้ปัญหาใด ๆ ร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขนาดของกลุ่ม กลุ่มย่อยกลุ่มละ 6-8 คน

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. โຕะจำลองทำด้วยกระดาษแข็งหรือไม่ตัดมุมแต่ละมุมเป็นรูปต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน กลุ่มละ 1 ตัว
2. หน้ากากหรือแถบผ้าปิดตา กลุ่มละ 4 อัน
3. กระดาษชาร์ท กลุ่มละ 1 แผ่น
4. ปากกาเมจิกปลายมน กลุ่มละ 4 ด้าม ปลายเหลี่ยมใหญ่ 1 ด้าม

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

ก. ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มผู้เรียน โดยอธิบายว่า “เดี๋ยวเราจะแบ่งสมาชิกเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มหนึ่งจะมี 6-8 คน ขอให้สมาชิกแต่ละกลุ่มจัดเก้าอี้เป็นสองวง ไหว่งในนั่งได้ 4 คน ที่เหลืออยู่วงนอกจะเป็นผู้สังเกตการณ์แล้วจะบอกต่อไปว่าจะมีอะไรให้ทำ ตอนนี้ขอให้แบ่งกลุ่มแล้วจัดกลุ่มก่อน โดยขอให้นับ ใครนับเลขใดก็รวมกลุ่มกับผู้ที่นับเลขนั้น”
2. หลังจากการจัดกลุ่มเรียบร้อยแล้ว วิทยากรอธิบายต่อไปว่า “เดี๋ยวเราจะแจกหน้ากากให้คนที่นั่งอยู่วงนอก ช่วยปิดตาคนที่นั่งอยู่วงใน หลังจากปิดตาเสร็จแล้วจะให้ผู้สังเกตการณ์ 1 คน นำโຕะจำลองตัวหนึ่งเข้ามา โຕะตัวนี้เราจำลองเฉพาะด้านบนของโຕะมาเท่านั้น เราจะให้ผู้ที่ถูกปิดตาได้คลำมุมโຕะตัวนี้คนละ 2 มุม เมื่อทุกคนคลำเสร็จแล้วเราจะเก็บโຕะตัวนี้แล้วจึงถอดหน้ากากออกได้ เสร็จแล้วเราจะมึงานให้ทำต่อไป ตอนนี้ขอให้คนวงนอกช่วยปิดตาคนวงใน และในขณะที่คนวงในคลำมุมโຕะนั้นขอให้ผู้ที่อยู่วงนอกสังเกตวิธีคลำของแต่ละคนด้วย (ถ้าไม่มีใครซักถามอะไร วิทยากรแจกหน้ากากให้ปิดตา)
3. หลังจากคนวงในทุกคนของทุกกลุ่มปิดตาเสร็จแล้ว วิทยากรขอให้ผู้สังเกตการณ์แต่ละกลุ่มมารับโຕะจำลองแล้วแนะนำวิธีถือโຕะดังนี้

3.1 ให้ถือโต๊ะจำลองให้มุมที่จะให้คำตั้งฉากกับหน้าคนจับ และมือทั้งสองข้างจะอยู่ที่กึ่งกลางของความยาวและความกว้างของโต๊ะนั้น

3.2 ให้ส่งมุมโต๊ะหมายเลข 1 และ 2 ให้คนแรกจับมุมหมายเลข 2 และ 3 ให้คนที่สองจับมุมหมายเลข 3 และ 4 ให้คนที่สามจับ และมุมหมายเลข 4 และ 1 ให้คนที่สี่จับ เรียงลำดับกันไป

3.3 ขณะที่ให้สมาชิกจับคลำมุนั้นให้พูดว่า “นี่คือมุมโต๊ะมุมหนึ่ง” และเมื่อให้จับอีกมุมหนึ่งก็พูดว่า “นี่คือมุมโต๊ะอีกมุมหนึ่ง” ถ้าสมาชิกถามคำถามอื่นใดให้ตอบว่า “เราบอกได้เพียงว่านี่คือมุมโต๊ะและเราให้ท่านจับคนละสองมุม โต๊ะที่ท่านจับทั้ง 4 คนเป็นโต๊ะตัวเดียวกัน

4. หลังจากผู้สังเกตการณ์นำโต๊ะไปให้สมาชิกกลุ่มของตนคลำเสร็จแล้ว วิทยากรเก็บโต๊ะแล้วจึงให้สมาชิกถอดหน้ากากได้ (ถ้ากลุ่มย่อยทุกกลุ่มอยู่ในห้องเดียวกันควรให้ทุกกลุ่มเก็บโต๊ะเสียก่อน จึงให้สมาชิกถอดหน้ากาก)

5. วิทยากรให้คำสั่งต่อไปว่า “เราจะแจกกระดาษให้ท่านคนละ 1 แผ่น ขอให้แต่ละคนวาดรูปโต๊ะที่ท่านคิดว่าเป็นโต๊ะที่ท่านจับเมื่อสักครู่นี้อย่างสมบูรณ์ โดยวาดเฉพาะด้านบนของโต๊ะเท่านั้น ไม่ต้องวาดขาโต๊ะ ให้เวลา 3 นาที” แล้ววิทยากรแจกกระดาษและปากกาเมจิกปลายมน

6. เมื่อครบ 3 นาทีแล้ว วิทยากรออกคำสั่งต่อไปว่า “ต่อไปนี้จะให้เวลาท่าน 10 นาทีให้ทั้ง 4 คนปรึกษารื้อกัน และตกลงกันออกมาให้ได้ว่า โต๊ะตัวนี้ควรมีรูปร่างลักษณะอย่างไร แล้ววาดลงในกระดาษแผ่นใหญ่ที่เราจะแจกให้ โดยวาดรูปโต๊ะของกลุ่มอยู่ตรงกลาง และโต๊ะตัวเล็ก ๆ ของแต่ละคนที่มุมกระดาษคนละ 1 มุม และในขณะที่ทั้ง 4 คนปรึกษากันนี้ ขอให้สมาชิกที่นั่งวงนอกสังเกตวิธีการทำงานและการตกลงของกลุ่มรวมทั้งปฏิกริยาของแต่ละคนด้วยเพื่อรายงานต่อไป” วิทยากรแจกกระดาษชาร์ทและปากกาเมจิกปลายสีเหลี่ยมใหญ่แล้วให้ลงมือทำงานได้

7. เมื่อครบ 10 นาทีแล้วให้ทุกกลุ่มส่งผลงานโดยนำมาต่อที่กระดาน

ข. ชั้นวิเคราะห์

8. ทุกคนรวมเข้ากลุ่มใหญ่ วิทยากรนำโต๊ะจำลองออกมาให้ดูแล้วตรวจดูว่าแต่ละกลุ่มใกล้เคียงกับตัวจริงแค่ไหน แล้วดำเนินกิจกรรมต่อดังนี้

8.1 ขอให้ผู้สังเกตการณ์แต่ละกลุ่มรายงานผลการสังเกตจนครบทุกกลุ่ม ต่อจากนั้นให้ผู้ทำงานแต่ละกลุ่มได้พูดบ้าง

8.2 ในขณะที่รายงาน วิทยากรอาจถามคำถามไปด้วยแล้ววิทยากรจดบันทึกบนกระดานตัวอย่างคำถาม เช่น

- กลุ่มมีผู้นำใหม่ มีโดยวิธีใด
- ใครมีอิทธิพลในกลุ่มเพราะอะไร

- กลุ่มประสานความคิดกันอย่างไร
- ใครมีที่ทำพอใจ ไม่พอใจ เพราะอะไร แสดงออกอย่างไร
- อะไรเป็นสาเหตุทำให้ผลงานของกลุ่มถูกต้อง
- อะไรเป็นสาเหตุทำให้ผลงานของกลุ่มไม่ถูกต้อง
- ทุกคนในกลุ่มรับฟังกันมากเพียงใด
- กลุ่มมีความรอบคอบหรือขาดความรอบคอบในด้านไหน

ก. ชั้นประยุกต์ใช้และสรุป

9. ผู้นำกลุ่มเสนอแนะให้สมาชิกช่วยกันคิดและสำรวจตนเองว่าสามารถนำความเข้าใจที่ได้รับจากกิจกรรมนี้ไปใช้ได้อย่างไรบ้าง

10. ผู้นำกลุ่มเชื่อมโยงความคิดเห็นของสมาชิกและสรุปเพิ่มเติมตามแนวคิดที่ตั้งไว้

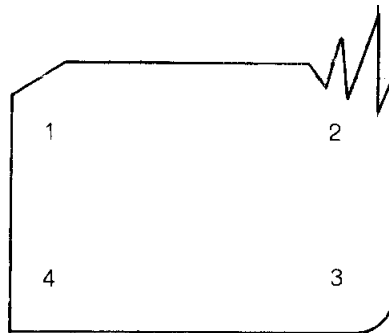
การปรับกิจกรรม

ถ้าอุปกรณ์มีไม่เพียงพอที่จะแบ่งกลุ่มย่อยได้หลาย ๆ กลุ่มก็อาจแก้ปัญหาโดยแบ่งกลุ่มย่อยอย่างน้อย 2 กลุ่ม (ถ้ากลุ่มเดียวจะไม่สามารถนำผลมาเปรียบเทียบกันได้) แล้วขออาสาสมัครจากสมาชิกให้เป็นผู้แทนทำกิจกรรม 4 คนเป็นผู้สังเกตการณ์ที่จะรายงาน 2-4 คน นอกนั้นเป็นผู้สังเกตการณ์เพื่อร่วมอภิปรายทีหลัง แล้วดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนต่อไป

การศึกษาเพิ่มเติม

ผู้ใช้ควรศึกษาเรื่อง “การรับรู้ของมนุษย์” เพิ่มเติมได้จากหนังสือ “กลุ่มสัมพันธ์-ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ” และสามารถใช้บทความนี้เป็นเอกสารประกอบได้

ภาคผนวก รูปจำลองโต๊ะ

รูปจำลองโต๊ะ

หนังสือประกอบการจัด(สอน)กิจกรรมแนะแนว

1. คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ม.1 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 2521
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2. คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ม.2 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 2521
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ม.3 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 2521
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
4. คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ม.4 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2524
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
5. คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ม.5 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2524
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
6. คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ม.6 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2524
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
7. คู่มือการจัดกิจกรรมแนะแนวชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ
8. คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เล่ม 1 เรียบเรียงโดย ดร.ทศนา เขมมณี และคณะ
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522
9. คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สำหรับผู้นำชุมชน เรียบเรียงโดย ดร.ทศนา เขมมณี
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522
10. กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีแนะแนวปฏิบัติ เล่ม 1 เรียบเรียงโดย ดร.ทศนา เขมมณี โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522
11. คู่มือจัดกิจกรรมแนะแนว หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
จงเจริญการพิมพ์ 2522
12. หนังสือกิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ เรียบเรียงโดย บัญชา ศรีประมง
13. หนังสือการสอนกิจกรรมแนะแนวด้วยกระบวนการกลุ่ม เรียบเรียงโดย ดร.พรพรรณราย
ทรัพย์ะประภา
14. โครงการพัฒนาชีวิตและอาชีพของ วชิร ฐวธรรมและคณะ
15. บทความและเรื่องราวจากหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน ประเภทต่าง ๆ
16. บทความและเรื่องราวจากวารสารแนะแนว และวารสารอื่น ๆ
17. บทความและเรื่องราวจากตำราทางจิตวิทยา การให้คำปรึกษาและแนะแนวต่าง ๆ
18. ฯลฯ

การพัฒนาตนด้วย Discussion 66 ในการสอนชั่วโมงแนะแนว

พัฒนาตนด้วย Discussion 66 ในการสอนชั่วโมงแนะแนว*

(*จำเนียร ช่างโชติ วารสารแนะแนว ปีที่ 15 ฉบับที่ 73 พ.ศ. 2524)

คำนำ

หนึ่ง! ในอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่ครูแนะแนวในร.ร.มัธยมที่ปรารถนาจัดบริการแนะแนวให้แก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้คือ การสอนในชั่วโมงแนะแนว “ทำอย่างไรจะสอนชั่วโมงแนะแนวให้บังเกิดผลดีแก่นักเรียนได้มากที่สุด” “จะใช้เทคนิคกลวิธีใดที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนด้วยการรู้จักตนและเข้าใจผู้อื่นได้ดี” จะสอนอย่างไรจึงจะทำให้นักเรียนเรียนด้วยความสนุกและเห็นคุณค่าของการเรียนในชั่วโมงนี้อย่างแท้จริง โดยไม่หวังจะต้องมีการให้คะแนนตอบแทน หรือเรียนด้วยการบังคับเอาคะแนนหรือสิ่งอื่นใดมาชู้กัน

ผู้เขียนสนใจและเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เพื่อนครูแนะแนวกำลังประสบอยู่ ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นผู้สอนนักศึกษาที่กำลังจะไปมีอาชีพเป็นครูแนะแนวต่อไป ก็คำนึงถึงเรื่องนี้เป็นสำคัญเช่นกัน ได้พยายามนำวิธีการต่าง ๆ ที่คิดว่าจะพัฒนาตนและบุคลิกภาพมาใช้ฝึกนักศึกษาให้ลงมือปฏิบัติจริงในห้องเรียนและรวบรวมผลจากการฝึกปฏิบัติเหล่านั้นมาเสนอท่านเพื่อเป็นการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งถ้าท่านเห็นว่าจะให้คุณค่าแก่การนำไปใช้กับเด็กของท่านแล้วก็จะใช้เถอะ และถ้าท่านได้ใช้แล้วได้ผลประการใดหรือไม่ได้ผลเลย ก็เขียนติชมเพิ่มเติมกันมาเถอะ เพื่อการเรียนรู้และซักขอบคุนอย่างยิ่ง

ในวารสารแนะแนวฉบับเดือนธันวาคม-มกราคม และกุมภาพันธ์-มีนาคม 2523 ดิฉันได้เสนอผลของการทดลองเกี่ยวกับการสอนแบบอุปมา-การสร้างสรรคความคิดและความเข้าใจตนไปแล้ว ในฐานะเป็นวิธีการหนึ่งในหลาย ๆ วิธีที่เพื่อนครูแนะแนวจะสามารถนำไปใช้ในการสอนชั่วโมงแนะแนว

ในวารสารฉบับนี้ดิฉันใคร่เสนอ “การพัฒนาตนด้วย Discussion 66 สำหรับใช้สอนในชั่วโมงแนะแนว” ซึ่งเป็นการเสนอเพื่อนครูแนะแนวด้วยข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการได้ทำการทดลองหรือฝึกปฏิบัติกับนักศึกษามาแล้ว เพื่อที่จะเป็นเครื่องยืนยันว่าผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนได้ด้วยวิธีการใช้ Discussion 66

การฝึกปฏิบัติ Discussion 66 กับนักศึกษา

การดำเนินการฝึกปฏิบัติได้กระทำตามลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้สอนได้ตั้งจุดมุ่งหมายสำหรับการฝึกในครั้งนี้คือ

1. เพื่อฝึกความรวดเร็วทางประสาทสัมผัส ความคล่องทางความคิด และการพูด และความกระฉับกระเฉงทางท่าทางและการเคลื่อนไหว
2. เพื่อฝึกตนเองในด้านการแสดงออกทางความคิด มีความกล้า สามารถพูดได้คล่องแคล่ว
3. เพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการยอมรับตนเองและผู้อื่น เรียนรู้จักกัน มีมนุษยสัมพันธ์ ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ตามวิถีประชาธิปไตย
4. เพื่อให้ผู้เรียนตื่นตัว เรียนด้วยความสนุก และซึมซับรับเอาคุณค่าของการเรียนแบบนี้ได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2. ผู้สอนอธิบายให้ความรู้การจัดกลุ่มและการดำเนินการเรื่อง Discussion 66 แก่ผู้เรียน

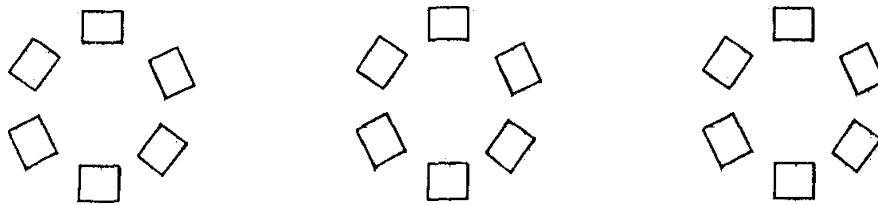
ความรู้เรื่อง Discussion 66

Discussion 66 หรือ Phillip 66 เป็นวิธีการหนึ่งของกระบวนการกลุ่ม หมายถึงการจัดกลุ่มอภิปรายเรื่องหรือปัญหาต่าง ๆ ในรูปของการระดมสมองโดยใช้กลุ่มละ 6 คน ใช้เวลาอภิปราย 6 นาที และให้แต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการและร่วมกันระดมความคิดเสร็จแล้วให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารายงานผลของการระดมความคิดของกลุ่ม

การระดมสมอง (Brain storming) เป็นการรวมตัวระดมสมองของคนทุกคนให้มาคิดร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยที่ทุกคนมีอิสระในการแสดงออก ไม่มีการตัดสินวิพากษ์วิจารณ์ว่าของใครผิดใครถูก ความคิดเห็นของทุกคนมีการยอมรับและบันทึกไว้

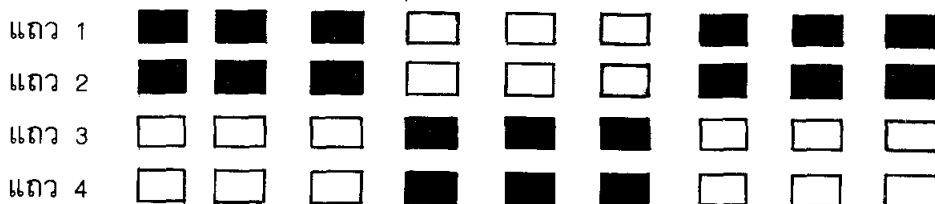
วิธีการจัดมี 2 แบบ คือ

1. สำหรับคนจำนวนน้อย ให้แยกออกไปรวมจัดเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6 คน

2. สำหรับคนจำนวนมาก ให้นำเป็นแถว ๆ ละ 3,6,9,12... โดยแถวคือเป็นผู้หันหน้าเผชิญ

แถวคู่ ส่วนแถวคู่อยู่คงเดิม และจัดเป็นกลุ่มดังตัวอย่าง

ขั้นที่ 3. ประสบการณ์ที่นักศึกษา (ผู้เรียน) ทุกคนจะต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทั้งในเวลาเรียนและนอกห้องเรียนเกี่ยวกับ Discussion 66 มีดังนี้

1. นักศึกษาได้รับการอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำ Discussion 66 โดยทั่วถึงกัน หลังจากนั้นผู้สอนได้ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริงต่อไป

2. การฝึกปฏิบัติจริง ได้กำหนดให้นักศึกษาระดมความคิดด้วยวิธีการ Discussion 66 ตลอด 5 รายการ ดังนี้

2.1 ผู้สอนกำหนดหัวข้อเรื่องสำหรับระดมความคิดไว้ 10 หัวข้อ แล้วให้กลุ่มนักศึกษาแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อกันเอง หรือจับฉลากกัน เมื่อเสร็จการระดมความคิดแล้วให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารายงานผลหน้าชั้นเรียน

หัวข้อต่าง ๆ ที่ผู้สอนให้นักศึกษาระดมความคิดด้วย Discussion 66 ในชั้นเรียน คือ

ก. มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรเป็นมหาวิทยาลัยเปิดหรือปิดในอนาคตอย่างไร?

ข. เวลาเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรเป็นแบบเก่าหรือแบบใหม่ (แบบเก่าเรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 2 ชั่วโมง)?

ค. ควรแต่งกายเรียบร้อยหรือแต่งกายอยู่กับบ้านมาเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง (เช่นหญิงนุ่งกางเกง ชายใส่เสื้อยืด สวมรองเท้าแตะ)?

ง. เด็กคือหัวใจของชาติจริงหรือ?

จ. “อดข้าวดอกมะเจ้าชีวาวาย แต่ไม่ตายดอกเพราะอดเสนาหา” ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร?

ฉ. เกิดเป็นชายแท้จริงแสนลำบาก เกิดเป็นหญิงลำบากกว่าหลายเท่า ท่านเห็นด้วยหรือไม่?

ช. พลีชีพเพื่อชาติ หรือพลีชาติเพื่อชีพ สำคัญสำหรับคนปัจจุบันอย่างไร?

ซ. “ใครดีจะดีตอบ ใครชอบจะตอบแทน ใครร้ายจะร้ายแสน เหมือนแม่น้ำที่ท่ามา” ท่านมีความคิดอย่างไรเกี่ยวกับการกระทำแบบนี้?

ฌ. การจัดช่องทางเดินรถ (Bus lane) ของรัฐบาลชุดพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ให้ผลอย่างไรแก่ประชาชน?

ญ. มาตรการประหยัดไฟฟ้าของรัฐบาลด้วยการให้งดแพร่ภาพทางทีวีและสถานบันเทิงรมย์ทั้งหลายในระหว่าง 18.30-20.00 น. ท่านเห็นควรให้คงไว้หรือล้มเลิก?

2.2 นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (กลุ่มเดิม) เลือกหัวข้อเรื่องในข้อ 2.1 โดยไม่ซ้ำกับหัวข้อที่เคยระดมความคิดมาแล้วนำมาระดมความคิด แล้วส่งตัวแทนออกมารายงานผลหน้าชั้น

2.3 นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (กลุ่มเดิม) ระดมความคิดเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่เหมาะสมกับการฝึก Discussion 66 ของนักศึกษาให้ได้มากที่สุด

2.4 นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (กลุ่มเดิม) ระดมความคิดเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาทำ Discussion 66 ให้มากที่สุด

2.5 นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (กลุ่มเดิม) ระดมสมองกันคิดว่า “กลุ่มได้อะไรบ้าง จากการทำ Discussion 66 โดยผู้สอนได้เสนอแนะให้นักศึกษาได้มีการสำรวจในทุก ๆ ด้าน เช่นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเอง ความรู้สึกที่มีต่อกลุ่มเพื่อน รวมทั้งปริมาณและคุณภาพของผลงานที่ออกมา เป็นต้น

เวลาที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติในขั้นที่ 3 ผู้สอนได้กำหนดเวลาให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติ ข้อ 2.1 และข้อ 2.2 ของขั้นที่ 3 ในห้องเรียนอย่างครบถ้วน ส่วนข้อ 2.3, 2.4 และ 2.5 นั้น ผู้สอนได้ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มจัดพบเพื่อระดมความคิดกันเองนอกห้องเรียน โดยกำหนดช่วงระยะเวลาที่ทุกกลุ่มจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้น

ขั้นที่ 4. เป็นการแชร์ผลงานจากการระดมความคิดของทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับข้อ 2.3, 2.4 และ 2.5 ของขั้นที่ 3 ร่วมกัน แต่ในที่นี้จะเสนอมาเป็นเพียงจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นตัวอย่างเท่านั้น ด้วยความเกรงใจบรรณาธิการวารสารแนะแนว

ตัวอย่างหัวข้อต่าง ๆ ที่นักศึกษาได้ระดมความคิดเพื่อใช้ในการฝึกปฏิบัติของนักศึกษารุ่นต่อไป ดังนี้

1. การทำงานของ อศมร. พิทักษ์ผลประโยชน์ของนักศึกษาจริงหรือ?
2. ควรมาเรียนหรือไม่มาเรียนในสาขาวิชาจิตวิทยา?
3. การสอนของอาจารย์ในลักษณะไหนที่ท่านชอบ?
4. รายการหนังสือในทีวีและในโรงภาพยนตร์ให้อะไรแก่ผู้ดี?
5. รู้สึกอย่างไรต่อ “ข่าวการคอร์รัปชันที่วิทยาเขตใหม่ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง” จากหน้าหนังสือพิมพ์และใบปลิวจากกลุ่มต่าง ๆ?
6. “ชายก็ม้วยลงด้วยหญิง แท้จริงหญิงก็ม้วยลงด้วยชาย” ท่านคิดอย่างไร?
7. ท่านคิดอย่างไร จากคำกล่าวที่ว่า “ถ้าชาติไทยไร้เอกราช เราจะร้องเพลงชาติให้ใครฟัง”?
8. ท่านคิดอย่างไรจากคำกล่าว “ร้อยชู้ตาเท่าเนื้อเมียตน เมียร้อยคนตาเท่าแม่ได้”?
9. อุตตาทิ อุตโนนาโต ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหงจริงหรือ?

ตัวอย่างหัวข้อต่าง ๆ ที่นักศึกษาได้ระดมความคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนใน
ระดับมัธยม มีดังนี้

1. การเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนให้ประโยชน์แก่นักเรียนมากน้อยเพียงใด?
2. การที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนมีผลทำให้นักเรียนสอบตกจริงหรือ?
3. การแต่งกายของนักเรียนในปัจจุบันมีแนวโน้มไปทางบวกหรือทางลบ?
4. กฎบังคับเรื่องผมและการแต่งกายสร้างความอึดอัดแก่นักเรียนจริงหรือ?
5. ควรใส่ของมีค่ามาโรงเรียนหรือไม่?
6. เป็นนักเรียนควรเที่ยวกลางคืนไหม?
7. ถ้าจะให้เรียนเก่งควรปฏิบัติอย่างไร?
8. การเป็นนักเรียนที่ดีนั้นควรปฏิบัติอย่างไร?
9. การชกถามครูมีผลดีอย่างไร?
10. ลักษณะของครูที่นักเรียนชอบคืออย่างไร?
11. นักเรียนควรสูบบุหรี่ดีหรือไม่?
12. นักเรียนคิดอย่างไรกับคำกล่าวที่ว่า “วัยเรียนอย่าเพียรรัก”?
13. ควรคบเพื่อนต่างเพศในระหว่างเรียนหรือไม่?
14. ภาพยนตร์จีนในทีวีให้ประโยชน์อะไรบ้างแก่นักเรียน?
15. คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผลจริงหรือ?
16. คำกล่าวที่ว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” นักเรียนคิดอย่างไร?
17. ข้อความที่ว่า “รักดีห้ามจู้ รักชั่วห้ามเส้า” นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร?
18. วินัย อุดหนุน ขยัน ประหยัด ควรมีในตัวนักเรียนทุกคน จำเป็นไหม?
19. นักเรียนคิดเห็นอย่างไรในเรื่องมาตรการประหยัดน้ำมันด้วยการงดรายการทีวีในช่วง

เวลา 18.30-20.00 ของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์?

20. ข้อความที่ว่า “เดินตามหลังผู้ใหญ่ หมาไม่กัด” ยังคงเป็นความจริงหรือ?

การระดมความคิดของนักศึกษาในเรื่อง “กลุ่มได้อะไรบ้างจากการฝึกปฏิบัติ”

1. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และริเริ่ม
2. มีอิสระทางความคิดและร่วมแสดงความคิดเห็นกันทุกคน
3. สมาชิกมีความสนิทสนมกัน มีมนุษยสัมพันธ์ต่อกัน
4. เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม
5. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย
6. ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

7. เกิดความสนุกสนานและกระตือรือร้นในการเรียน
8. มีความใกล้ชิดกันระหว่างครูผู้สอนและนักศึกษา
9. เกิดความเป็นกันเองกับผู้สอน
10. เรียนรู้จักการปรับปรุงแก้ไขตนเอง โดยกลุ่มเพื่อนเป็นกระจกเงาสท้อนให้เห็น
11. ฝึกประสาทสัมผัส ฝึกการคิดอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเกิดการคล่องตัวในการเขียนและ

การพูด

12. ฝึกการวิจารณ์เป็น และรับฟังความคิดเห็นและยอมรับความจริง
13. ฝึกการเรียนรู้ร่วมกัน
14. เป็นการเรียนรู้ที่ได้งานมากใช้เวลาน้อย และรู้จักประชาธิปไตย
15. มีการฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น การพูด การเข้ากลุ่ม และการปรับตัว
16. ฝึกความรับผิดชอบร่วมกันภายในกลุ่ม
17. ทำให้เกิดความรับผิดชอบในตัวเอง
18. สามารถดึงประสบการณ์เดิมมาใช้
19. ได้รู้จักคนมากขึ้นทั้งในกลุ่มและนอกกลุ่ม
20. ทำให้เกิดความกระตือรือร้นและตื่นตัวอยากที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จลุล่วง
21. ฝึกให้เกิดการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้คล่อง
22. ทำให้มีการพัฒนาตนเองในด้านความคิด
23. ทำให้รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีม สร้างความสามัคคี
24. มีความสนุกสนาน ตื่นเต้น และได้รับความรู้โดยไม่รู้สึغبื่อหน่าย
25. สามารถปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้เมื่อถูกวิจารณ์
26. รู้จักการแสดงออกในที่สาธารณะชน
27. ทำให้ได้ความคิดใหม่ ๆ แปลก ๆ จากเพื่อนสมาชิก
28. ทำให้มองเห็นศักยภาพภายในตัวบุคคลแต่ละคน
29. สร้างความมั่นใจให้แก่ตนเอง
30. เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักปรับตัว รู้จักผู้อื่นและเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้น

ขั้นที่ 5. มีการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (นักศึกษา) ทั้งหมดเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติ Discussion 66 ที่ได้กระทำเสร็จสิ้นไปแล้ว ผลของการอภิปรายนับว่ามีประโยชน์มาก จึงใคร่เสนอตามหัวข้อปัญหาดังต่อไปนี้

1. หัวข้อเรื่องที่ให้กลุ่มระดมความคิดควรมีแนวคิดอย่างไร
แนวคิดในการคิดหัวข้อเรื่องสำหรับให้กลุ่มระดมความคิดนั้น โดยหลักทั่วไปแล้ว

ควรเป็นเรื่องง่าย ๆ ไม่ยาก ที่ทุกคนรู้และเกี่ยวข้อง เหมาะกับความสนใจและระดับความคิดของกลุ่มซึ่งจะมีลักษณะดังนี้

1.1 อาจเป็นเรื่องที่เป็นความคิดเห็น เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน การเมืองภายในประเทศและต่างประเทศ การคบเพื่อนต่างเพศ การกีฬา ดนตรี และอื่น ๆ

1.2 อาจเป็นเรื่องที่นักศึกษาหรือนักเรียนประสบความอึดอัด มีปัญหา มีความไม่พอใจ มีความกดดัน เช่น กฎข้อบังคับของโรงเรียน เป็นต้น

1.3 อาจเป็นสุภาสิต หรือคำขวัญที่น่าสนใจให้ขบคิด ให้ความรู้สึกด้านคุณธรรม

1.4 อาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทางเพศเพราะเรื่องทางเพศเป็นเรื่องที่ทุกคนให้ความสนใจใคร่รู้และสนุกต่อการพูดถึง

ถ้าหากได้พิจารณาเกี่ยวกับแนวคิดในการตั้งหัวข้อเรื่องดังได้กล่าวแล้ว จะพบว่าไม่ได้เป็นการยุ่งยากและเป็นปัญหาแต่ประการใด ผู้สอนอาจให้ผู้เรียน (นักเรียน) ช่วยร่วมคิดก็จะยิ่งทำให้ได้หัวข้อเรื่องต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

2. หัวข้อเรื่องที่ให้กลุ่มระดมความคิดควรให้เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

กลุ่มฝึกปฏิบัติได้เสนอความคิดเกี่ยวกับปัญหานี้ไว้ดังนี้

2.1 ไม่ว่าจะให้กลุ่มทุกกลุ่มระดมความคิดในหัวข้อเรื่องเดียวกัน หรือแตกต่างกันก็ตามจะมีทั้งข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบด้วยกันทั้งนั้น

ข้อได้เปรียบของการระดมความคิดเรื่องเดียวกัน ทำให้มองเห็นการเปรียบเทียบ การระดมความคิดของแต่ละกลุ่มชัดเจนมาก ส่วนข้อเสียเปรียบก็มีหลายประการ เช่น กลุ่มเกิดการเบื่อหน่ายที่ต้องคิดในเรื่องเดียวกันหลาย ๆ กลุ่มและต้องมานั่งฟังการรายงานของตัวแทนกลุ่มพูดในเรื่องเหมือน ๆ กัน

ข้อได้เปรียบของการระดมความคิดเรื่องต่างกัน ทำให้กลุ่มเกิดการตื่นตัว ไม่เบื่อหน่ายในการได้ฟัง การระดมความคิดของหลาย ๆ กลุ่มในหลาย ๆ เรื่อง และยังทำให้กลุ่มมีการร่วมแชร์ความคิดกันในหลาย ๆ เรื่องพร้อมกัน ส่วนข้อเสียเปรียบก็มีทำให้ไม่สามารถมองเห็นชัดถึงการเปรียบเทียบ

2.2 อย่างไรก็ตามก็ได้สรุปไว้ว่า ควรจะใช้หัวข้อเรื่องทั้งที่แตกต่างกันและเหมือนกันร่วมกันแล้วแต่ความเหมาะสม สำหรับกลุ่มฝึกปฏิบัตินั้นผู้สอนได้ดำเนินการให้ระดมความคิดในหัวข้อเรื่องที่แตกต่างกัน (ข้อ 2.1 และ 2.2 ของขั้นที่ 3) ถึง 2 ครั้ง และหลังจากนั้นกลุ่มได้ระดมความคิดในหัวข้อเรื่องเหมือนกัน (ข้อ 2.3, 2.4 และ 2.5 ของขั้นที่ 3) ถึง 3 ครั้ง ก็รู้สึกว่าได้ผลดีมาก

3. การให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนมารายงานผลการระดมความคิดเห็นนักเรียนจำเป็นหรือไม่ ควรกำหนดเวลาใหม่ ควรให้ข้อคิดข้อปฏิบัติอะไรเกี่ยวกับบทบาทของตัวแทนและสมาชิกผู้ฟัง ทั้งหมด และจำเป็นไหมที่กลุ่มจะส่งตัวแทนคน ๆ เดียวกันมารายงานแทนกลุ่มทุก ๆ ครั้ง

3.1 จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนมารายงานผลของการระดมความคิดเห็น เพราะเท่ากับเป็นการ Feed Back คือการแจ้งผลความก้าวหน้าของการทำงานของเขา ซึ่งเป็นเหมือนการประเมินผลงานของเขานั่นเอง

3.2 ควรมีกำหนดเวลาสำหรับการรายงานของตัวแทนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ว่าต้องการฝึกความคล่องแคล่วรวดเร็วทางความคิด การพูด และความกระฉับกระเฉงทางท่าทางและการเคลื่อนไหว

3.3 ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงบทบาทของตนในฐานะเป็นตัวแทนรายงานให้กับกลุ่ม และฐานะเป็นผู้ฟังที่ต้องฟังรายงานของกลุ่มต่าง ๆ ด้วย

- บทบาทของตัวแทนรายงานให้กับกลุ่มนั้นควรมีลีลาการพูดน่าฟัง เสียงดัง แจ่มชัด มีจังหวะจะโคน แทรกอารมณ์ขัน หน้าตายิ้มแย้ม และเสนอความคิดของกลุ่มอย่างละเอียดหมดจดซึ่งเป็นการฝึกผู้พูดที่สามารถ

- บทบาทของผู้ฟังทั้งหมด คือเป็นผู้ฟังที่ดี เรียนรู้ในการสังเกต และสามารถวิจารณ์ผู้พูดในลักษณะสร้างสรรค์เป็น

3.4 ไม่ควรยินยอมให้กลุ่มส่งตัวแทนคนเดียวมารายงานผลครั้งแล้วครั้งเล่า โดยผู้สอนถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้วิธีกระตุ้นช่วย และให้ทุกคนตระหนักในความจริงที่ว่า “ไม่มีนักศึกษา (นักเรียน) ชื่อ.....คนเดียวในโลกนี้” “ไม่มีใครพูดเก่งทำอะไรดีมาแต่กำเนิด ทุกคนต้องมาเรียนรู้หาประสบการณ์และปรับตัวเองด้วยกันทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นจึงให้โอกาสแก่ตัวเองในการเรียนรู้หาประสบการณ์ และนี่คือโอกาสทองที่เปิดให้แก่เราแล้ว เราจะไม่มีริบไขว่คว้า และแสวงหากันรี” และในขณะที่เดียวกันผู้สอนควรตระหนักถึงการสรรหาคำพูดที่เป็นภาษาดอกไม้ในเชิงของการให้กำลังใจ การชมเชย การยกย่อง และรวมทั้งการติหรือตำหนิเพื่อให้เกิดการสร้างสรรคในตัวบุคคลอีกด้วย ผลที่ตามมาคือผู้เรียนมีการพัฒนาเกิดขึ้นภายในตนเอง

4. การระดมความคิดด้วยวิธี Discussion 66 เหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนักเรียนระดับมัธยมเท่านั้นจริงหรือ

การระดมความคิดด้วยวิธี Discussion 66 สามารถนำไปใช้กับบุคคลได้ทุกระดับตั้งแต่อนุบาล ประถม มัธยม จนถึงระดับมหาวิทยาลัย การใช้นี้จะบังเกิดผลดีหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับผู้สอน และบรรยากาศที่ผู้สอนแสดงออกต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

ฐานะผู้สอน ได้มองเห็นการพัฒนาตนเองที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

การมองเห็นการพัฒนาตนเองที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้น ผู้สอนได้ประเมินผลจากสิ่งต่อไปนี้คือ

1. จากตัวผู้เรียนเอง 2. จากการสังเกตและความรู้สึกของผู้สอนเป็นสำคัญ

การประเมินผลจากตัวผู้เรียนนั้น ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนประเมินตนเองร่วมกับกลุ่ม โดยให้ผู้เรียนระดมความคิดในหัวข้อเรื่อง “กลุ่มได้อะไรบ้างจากการฝึกปฏิบัติ Discussion 66” ที่ปรากฏถึง 30 ข้อที่รวบรวมเสนอไว้ในขั้นตอนที่ 4

การประเมินผลของผู้สอน ผู้สอนได้มองเห็นการพัฒนาตนเองที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการระดมความคิดด้วย Discussion 66 เป็นสื่อกลางให้เกิดการเรียนรู้จักคุ้นเคย และเรียนรู้กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกันได้อย่างทั่วถึง

2. ผู้สอนสามารถเรียนรู้พฤติกรรมของผู้เรียนได้กระจ่างแจ้งชัดในหลาย ๆ ด้าน เช่น เป็นคนเปิดเผยหรือเก็บตัว เข้ากับเพื่อนได้ดีหรือไม่ได้ ปรับตัวเองได้ดีหรือไม่ได้ เป็นต้น ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้ช่วยผู้เรียนด้วยการให้คำปรึกษาและแนะแนว

3. ผู้สอนสามารถมองเห็นศักยภาพภายในตัวของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างไร มากน้อยเพียงใด ควรแก้ไขปรับปรุง และส่งเสริมหรือพัฒนาศักยภาพนั้นต่อไปอย่างไร

4. ผู้สอนสามารถเรียนรู้และเข้าใจถึงแนวความคิด เจตคติ ความรู้สึกนึกคิด และความรู้สึกเก็บกดที่ผู้เรียนได้แสดงออกว่าเป็นอย่างไร เน้นในด้านบวกหรือลบ ซึ่งจะเป็นโอกาสให้ผู้สอนให้การแนะแนวแก่ผู้เรียนได้ตรงจุด

5. ผู้สอนสามารถมองเห็นพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนมากขึ้น เช่น มีความกล้าในการแสดงออก มีความมั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็น เรียนรู้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ผู้พูดที่สามารถ และผู้ฟังที่ดี ตลอดจนเรียนรู้การวิพากษ์วิจารณ์ตัวเองและคนอื่นได้ในลักษณะสร้างสรรค์

สรุป

จากการที่ได้ลงมือฝึกปฏิบัติกับนักศึกษาซึ่งเป็นผู้เรียน และนำเอาผลมาถ่ายทอดสู่ท่านโดยตลอดมานี้ผู้เขียนเกิดความมั่นใจว่าวิธีการนี้น่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ใคร่เสนอให้เพื่อนครูแนะแนวได้นำไปใช้ร่วมกับวิธีการอื่น ๆ เพื่อการเสริมสร้างพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพของผู้เรียนซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการให้การแนะแนวแก่นักเรียน ถ้าท่านได้อ่านด้วยความเข้าใจโดยตลอดแล้ว จะเห็นว่า เราใช้ Discussion 66 เป็นเพียงสื่อเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนตื่นตัวได้เรียนร่วมกันด้วยความสนุกเท่านั้น แต่จากกระบวนการเรียนร่วมกันนี้ ได้บังเกิดคุณค่ามหาศาลแก่ผู้เรียนด้วยการซึมซับรับรู้การสร้างเสริมตนเองที่จะเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ท่านในฐานะครูแนะแนว ท่านจะไม่ลองใช้ Discussion 66 เพื่อให้นักเรียนของท่านมีการพัฒนาตนเองบ้างหรือ วิธีการง่าย ๆ นี้แหละถ้ารู้จักนำมาใช้จะสามารถช่วยให้ผู้สอนมองเห็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างคาดไม่ถึง และในขณะเดียวกันผู้เรียนก็เรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตนเองและพร้อมที่อยากจะปรับปรุงตัวเองจนเกิดการนำตนเองในที่สุด ซึ่งก็เป็นเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการให้การแนะแนวแก่คน

การสอนแบบอุปมา-สร้างสรรค์ความคิดและความเข้าใจตนในการสอนชั่วโมงแนะแนว **การสอนแบบอุปมา-สร้างสรรค์ความคิดและความเข้าใจตน***

(* จำเนียร ชวงโชติ วารสารแนะแนว ปีที่ 14 ฉบับที่ 66 และ 67 พ.ศ. 2523 หน้า 57-71 และหน้า 12-25 ตามลำดับ)

คำนำ

อนุสนธิจากการสัมมนาครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดส่วนกลาง ระหว่างวันที่ 17-20 กันยายน 2522 ณ ศูนย์สัมมนาकार พญาไท ว่าด้วยเรื่อง “เทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาตน” ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับ ความกรุณาให้เข้าร่วมการสัมมนาในครั้งนั้นด้วยและได้รับแจกหนังสือ “คู่มือแนะแนว-เทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาตน” เรียบเรียงโดย อาจารย์วินดา แดงสุภา ศึกษาบัณฑิตกรกรมสามัญศึกษา ซึ่งในการสัมมนาส่วนใหญ่ได้เน้นถึงรูปแบบการสอนอุปมาที่มีอยู่ส่วนหนึ่งในคู่มือเป็นสำคัญ

ข้าพเจ้าพึงพอใจมากเกี่ยวกับรูปแบบการสอนแบบอุปมา ประกอบกับได้รับการอธิบายเพิ่มเติมจากอาจารย์วินดา แดงสุภา และจากอภิปรายและทำความเข้าใจกับเรื่องเทคนิคและวิธีการร่วมกับบรรดาอาจารย์แนะแนวจากโรงเรียนต่าง ๆ ในระหว่างเวลาของการสัมมนา จึงได้นำมาทดลองสอนเพิ่มเติมในกระบวนวิชา PC 329 (เทคนิคแนะแนว) ให้กับนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาเอกการให้คำปรึกษาและแนะแนว ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้ต่อไปจะมีอาชีพเป็นครูแนะแนว

อันที่จริงแล้ว ท่าน Marshal Well ซึ่งเป็นเจ้าตำรับการสอนแบบอุปมา และท่านได้ทดลองสอนมาแล้วเป็นเวลานาน ท่านกล่าวว่า การสอนแบบอุปมานั้นมุ่งเน้นในเรื่องการเพาะให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้นในตัวนักเรียน โดยผ่านเทคนิคของการอุปมาและยึดถือสมมติฐานที่ว่า “ความคิดสร้างสรรค์มีอยู่แล้วภายในตัวบุคคลพร้อมที่จะนำมาใช้ได้ และสามารถทำได้ในทุกแขนงวิชา” แต่ในการทดลองนี้ข้าพเจ้ามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้การพัฒนาตนเองและเกี่ยวข้องกับผู้อื่นเป็นสำคัญ ซึ่งจุดเน้นเหล่านี้เป็นหน้าที่โดยตรงที่ครูแนะแนวพึงจะฝึกปฏิบัติให้แก่นักเรียนในการสอนชั่วโมงแนะแนว

ข้าพเจ้าได้นำมาทดลองกับนักศึกษาด้วยวิธีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค และวิธีการของการสอนแบบอุปมา และเวลาส่วนใหญ่จะเข้าไปในการสาธิตร่วมกับนักศึกษา จนเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งและในที่สุดได้แบ่งกลุ่มนักศึกษาทำการฝึกการสอนกลุ่มเพื่อนด้วยกัน

จากการได้ทดลองรูปแบบการสอนอุปมาร่วมกับนักศึกษา แม้จะใช้เวลาอันจำกัดก็ตาม ก็ได้ผลปรากฏเป็นที่พึงพอใจมาก เพราะนอกจากจะเสริมสร้างผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดการเรียนรู้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตนแล้วยังเข้าใจผู้อื่นสิ่งอื่น และเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม อีกด้วย จึงอยากถ่ายทอดผลจากการได้ทำการทดลองดังกล่าวเพื่อที่อยากจะชักชวนท่านโดยเฉพาะ ครูแนะแนวได้ช่วยกันนำไปใช้กับนักเรียนในชั่วโมงแนะแนวเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่

เพื่อให้ท่านผู้อ่านเกิดความเข้าใจและมองเห็นทางปฏิบัติได้ จึงใคร่เสนอท่านผู้อ่านให้ทำความ รู้จักกับรูปแบบของการสอนแบบอุปมาเป็น 3 ระยะด้วยกันดังนี้

ระยะแรก เทคนิคและวิธีการสอนแบบอุปมา

ระยะสอง ตัวอย่างของการสอนกลุ่มเพื่อนในแต่ละขั้นตอนของการสอนแบบอุปมา

ระยะสาม ตัวอย่างของการสอนกลุ่มเพื่อนด้วยบทเรียนของการสอนแบบอุปมา

ท่านผู้อ่านกับเทคนิคและวิธีการสอนแบบอุปมา

รูปแบบการสอนแบบอุปมา Synectics Model เป็นเทคนิคการสอนที่เน้นพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ ซึ่ง Marshal Well ได้ทำการทดลองมาแล้วเป็นเวลาถึง 8 ปีนั้น ได้พัฒนามาจากพื้นฐาน ทางปรัชญาของ Gordon

ในการสอนแบบอุปมา บทบาทของครูจะแตกต่างไปจากบทบาทของครูธรรมดาทั่วไป กล่าวคือ ครูจะไม่ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ หรือเป็นผู้ประสาทวิทยากร หรือเป็นผู้ที่เข้มงวดดุัดนอย่างที่เคยเป็น หากแต่จะต้องมีบทบาทเป็นผู้ฟังที่ดีและเป็นผู้กระตุ้นผู้เรียนให้แสดงออกถึงความสามารถ ทางสร้างสรรค์ ในรูปของการตั้งผู้เรียนให้เกิดความคิดหาเหตุผลและเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของ ตนเองและผู้อื่นให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่เป็นกันเอง อบอุ่น ให้ความเป็นอิสระแก่ผู้เรียน ในการเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด

ข้อสมมติฐานของ Gordon ซึ่ง Well นำมาสร้างแบบการสอนอุปมาพอสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนให้เพิ่มพูนและกว้างขวางขึ้นได้
2. ความคิดสร้างสรรค์สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ในทุกแขนงวิชาการ
3. ความคิดสร้างสรรค์ไม่แต่เพียงสามารถอธิบายได้ด้วยทางปัญญาเท่านั้น หากแต่นำไปใช้ในการอธิบายทางอารมณ์และจิตใจ (ทั้งแบบเหตุผลและไร้เหตุผล) ได้อีกด้วย
4. กลุ่มเป็นกระบวนการปูทางความคิดสร้างสรรค์

5. กิจกรรมอุปมาช่วยให้เกิดการแตกกลุ่มแห่งความคิดได้กว้างขวาง
6. กระบวนการกลุ่มในรูปของการสอนแบบอุปมาสามารถก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่วนบุคคลง่ายขึ้น

กิจกรรมอุปมาหรือเปรียบเทียบจึงเป็นวิธีการที่สามารถ

1. ช่วยดึงความรู้ ความคิด และความรู้สึกของผู้เรียนให้สำนึก
2. ช่วยนำความไม่คุ้นเคยให้เกิดเป็นความคุ้นเคย
3. ช่วยผู้เรียนให้เชื่อมโยงความคิดจากเรื่องที่คุ้นเคยกับเรื่องใหม่ หรือการมองดูเรื่องที่คุ้นเคยโดยทัศนะใหม่
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้เป็นอิสระที่จะพัฒนาความคิดคำนึง และความรู้แจ้งของตนในกิจกรรมประจำวัน

แบบต่างๆ ของการอุปมา

ก. การเทียบตรง (Direct Analogy) คือการเปรียบเทียบง่าย ๆ กับของ 2 อย่าง หรือความคิดรวบยอด 2 ความคิด โดยไม่จำเป็นต้องมีเอกลักษณ์อย่างเดียวกัน และไม่จำเป็นต้องมีสถานการณ์ที่แท้จริงของปัญหาเป็นอย่างเดียวกัน อาจเปรียบเทียบกับสิ่งมีชีวิตหรือไร้ชีวิตก็ได้

ข. การเทียบส่วนบุคคล (Personal analogy) เป็นการระบุลักษณะที่เป็นส่วนตัวทั้งทางกายสัมผัสและจิตสัมผัสเข้าเป็นส่วนทั้งหมดของสิ่งนั้น ๆ การเทียบส่วนบุคคลเป็นการเปรียบเทียบที่ต้องการให้ผู้เรียนผูกพันตนเองให้มีอารมณ์ร่วม มีความซอกซอกเข้าใจกับความคิดหรือวัตถุที่ต้องการเปรียบเทียบ

ในการเปรียบเทียบส่วนบุคคลนี้ Gordon ให้ข้อสังเกตว่า ถ้าช่วงความคิดยิ่งกว้างเท่าใดจากการลดความรู้สึกเป็นตัวเอง ความคิดของผู้เรียนจะเกิดมีกว้างขวางมากขึ้น ใหม่ขึ้น และมีลักษณะสร้างสรรค์

Gordon ได้บอกลักษณะความสัมพันธ์ 4 ระดับ เกี่ยวกับการเทียบส่วนบุคคล

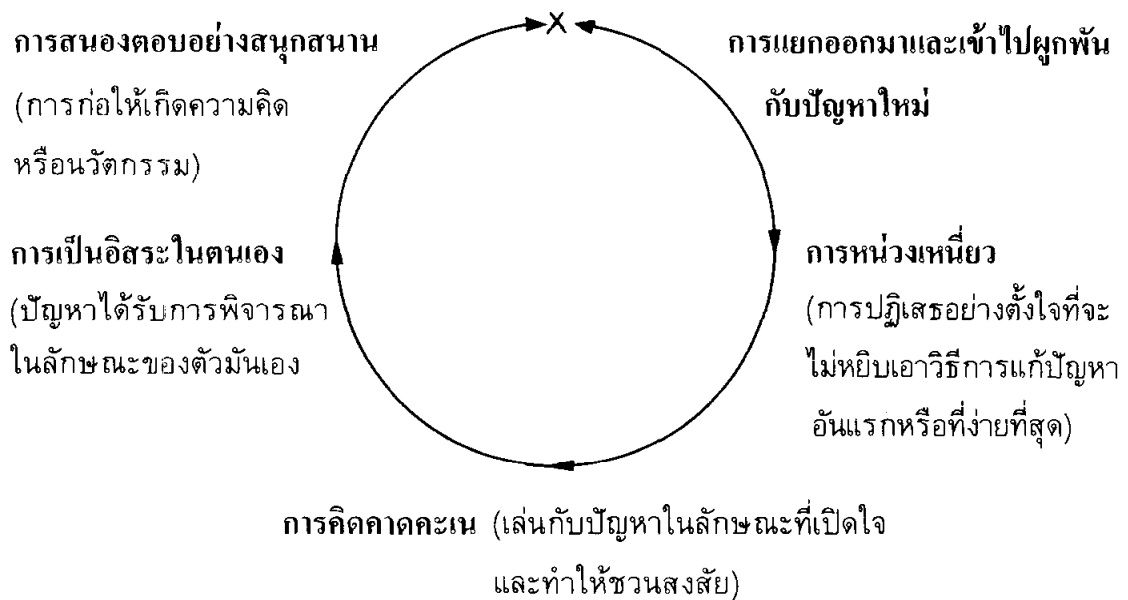
1. การบรรยายเกี่ยวกับความจริง เช่น ในเรื่องเครื่องยนต์ ผู้บรรยายอาจกล่าวว่า “ฉันรู้สึกตัวเหนียวเป็นมัน หรือฉันรู้สึกร้อน”
2. การระบุเกี่ยวกับความรู้สึก เช่น “ฉันรู้สึกว่าฉันมีอำนาจมาก” (ในฐานะที่เป็นเครื่องยนต์)
3. การระบุความรู้สึกซอกซอกเข้าใจ (การมีอารมณ์ร่วม) กับสิ่งมีชีวิต ผู้เรียนจะบอกถึงความรู้สึกทางด้านอารมณ์และการสัมผัสทางกายของสิ่งที่นำมาอุปมา เช่น “ฉันรู้สึกเหมือนว่าส่วนต่างๆ ของร่างกายฉันกำลังหมุนไปรอบ ๆ ฉันอยู่ในอาการรึร้อน (ในฐานะที่เป็นเครื่องยนต์)
4. การระบุความรู้สึกซอกซอกเข้าใจกับสิ่งไม่มีชีวิต ระดับนี้ต้องการผูกพันอย่างใกล้ชิด

มาก บุคคลมองตนเองประหนึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีตัวตน และพยายามเข้าถึงชนิดเห็นอกเห็นใจ เช่น “ฉันรู้สึกว่ามีประโยชน์ ฉันไม่อาจกำหนดได้เองว่าเมื่อจะเริ่มต้น (ติดเครื่อง) และหยุด (หยุดเครื่อง) มีบุคคลอื่นทำให้เกิดขึ้นกับฉัน”

ก. ความขัดแย้งที่อัดรวมกันไว้ (Compressed conflict) เป็นการอธิบายเกี่ยวกับวัตถุ บุคคล สถานที่ สภาพการณ์ หรือความรู้สึกนึกคิดที่ให้ความหมายความรู้สึกที่เป็นคำตรงข้ามและขัดแย้งกัน เช่น “ความขบขัน-ความเศร้า” “ความมีชีวิต-ความเหี่ยวแห้ง” “เสียสละ-เห็นแก่ตัว” และ “ถูกจำขัง-มีอิสระ” เป็นต้น

สภาวะทางจิตสำหรับกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์

โดยผ่านการสอนตามลำดับขั้นของกิจกรรมอุปมา ครูจะช่วยดึงผู้เรียนเข้าสู่สภาวะทางจิตที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ กระบวนการเหล่านี้ได้แสดงไว้ในภาพข้างล่างนี้

สภาวะทางจิตเกี่ยวกับกิจกรรมอุปมา มีลำดับขั้นดังนี้

1. การแยกออกมาและเข้าไปผูกพันกับปัญหาใหม่
2. การหวังเหนี่ยว
3. การคิดคาดคะเน
4. การเป็นอิสระในตนเอง
5. การสนองตอบอย่างสนุกสนาน

ทำนผู้อ่านกับตัวอย่างของการสอนกลุ่มเพื่อนในแต่ละขั้นตอนของการสอนแบบอุปมา

ได้มีการกำหนดเงื่อนไขขอบบาทของการสอนกลุ่มเพื่อนด้วยกันไว้ดังนี้

1. กลุ่มนักศึกษาที่สอนเพื่อนกันเองมีหลายกลุ่ม กลุ่มหนึ่งมี 6 คน หรือ 8 คน ในกรณีกลุ่ม 6 คนให้มีผู้สังเกตและบันทึก 1 คน ส่วนกลุ่ม 8 คนให้มีผู้บันทึก 2 คน ในแต่ละกลุ่มให้มีการสลับเปลี่ยนกันเป็นผู้สอน (ครู) ผู้เรียน (นักเรียน) และผู้สังเกตการณ์และบันทึก โดยให้ทุกคนได้ฝึกสอนกันอย่างน้อยหนึ่งครั้งเพื่อว่าทุกคนจะได้เห็นการสอนชนิดนี้แล้วอย่างน้อย 4-5 ครั้ง ก่อนที่จะให้ไปสอนนักเรียนจริง ๆ และเมื่อเสร็จสิ้นการสอนกลุ่มเพื่อนแล้ว กลุ่มได้รวมกันคิดว่าได้ประโยชน์อะไรบ้าง

2. ฐานะเป็นครูในกลุ่มควรทำหน้าที่ดังนี้

2.1 ศึกษาทำความเข้าใจรูปแบบการสอนและสามารถนำไปสอนได้อย่างแจ่มแจ้ง

2.2 ให้ใช้บทเรียนสำหรับคนระดับเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน

2.3 ใช้คำถามชนิดกระตุ้นเพื่อทำให้ผู้เรียนสนใจได้พูดและแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ให้ได้มากที่สุด

2.4 ยอมรับการตอบสนองทั้งปวงของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ของผู้เรียนจะไม่มี การพิจารณาตัดสินจากภายนอก

3. ฐานะเป็นผู้เรียนในกลุ่มควรทำดังนี้

3.1 ต้องทำความเข้าใจรูปแบบการสอนให้ตลอดก่อนเริ่มต้นปฏิบัติการสอน

3.2 ต้องเป็นตัวของตัวเอง แสดงบทบาทที่ตนเป็นอยู่

3.3 ให้ความร่วมมือกับเพื่อนเพื่อเขาจะได้แสดงตัวเป็นครูเต็มที

3.4 ไม่แต่เพียงเป็นผู้เรียนเท่านั้น หากยังต้องศึกษาตนเอง และทำหน้าที่เป็นผู้ให้การสะท้อนกลับ และคำแนะนำเพื่อนที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอนด้วย

4. ฐานะเป็นผู้สังเกตและบันทึกควรทำดังนี้

4.1 จดบันทึกทุกถ้อยคำที่ครูและผู้เรียนพูดกันคิดกันให้ได้ละเอียดที่สุด

4.2 เป็นผู้สังเกตการณ์กระบวนการสอนการเรียน และเป็นผู้นำของการตรวจสอบภายหลังเมื่อการสอนสิ้นสุดลง

การสอนกลุ่มเพื่อนด้วยกันช่วยให้ประสบความสำเร็จหลายประการ

ประการแรก นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติกลวิธีสอนใหม่ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้กับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาได้มีโอกาสคุ้นเคยกับรูปแบบการสอน รู้สึกคล่องแคล่วสะดวกสบายง่ายขึ้นต่อการสอนจริง ๆ ในห้องเรียน

ประการที่สอง การสอนกลุ่มเพื่อนกันเองช่วยให้นักศึกษาได้รับการสะท้อนกลับจากเพื่อน

ด้วยกัน โดยการให้คำแนะนำและได้ความคิดเห็นจากเพื่อนด้วยกัน เมื่อนักศึกษารับบทบาทเป็นนักเรียนเขาจะได้เห็นสิ่งที่เขาไม่เห็นในตอนที่เขาแสดงบทบาทที่เป็นครู

ประการที่สาม การสอนกลุ่มเพื่อนด้วยกันจะช่วยให้ทุกคนได้ร่วมมือกันปรับปรุงวิธีการนำไปใช้ในห้องเรียน และเมื่อนักศึกษาได้เห็นการสอนของเพื่อนผู้อื่นหลาย ๆ คนก็จะได้รับประสบการณ์ วิธีการสอน และแนวความคิดอื่น ๆ ในรูปแบบนั้น ๆ จากเพื่อนมาผนวกเข้ากับของตนก็จะช่วยให้แต่ละคนมีแนวความคิดจนในที่สุดสามารถแก้ไข ปรับปรุง และจัดรูปแบบการสอนให้เข้ากับวิธีการของตน

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการสอนกลุ่มเพื่อนในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมการเปรียบเทียบโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจกับลักษณะและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเทียบตรง การเทียบส่วนบุคคลและความขัดแย้งที่อัดรวมกันไว้เสียก่อนที่จะนำเข้าสู่บทเรียน

แบบฝึกหัดการเทียบตรง

1. พายุมีลักษณะอย่างไร เปรียบเทียบกับอะไร เพราะเหตุใด?
2. ความเบื่อมีลักษณะอย่างไร เปรียบเทียบกับอะไร เพราะเหตุใด?
3. เครื่องยนตร์ (รถยนต์) มีลักษณะอย่างไร เปรียบเทียบกับอะไร เพราะเหตุใด?
4. ครูในความรู้สึกของเราเป็นอย่างไร เปรียบเทียบกับอะไร เพราะเหตุใด?
5. เพื่อนในความรู้สึกของเราเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด?

แบบฝึกหัดการเทียบส่วนบุคคล

1. ฉันจะมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร ถ้าฉันเป็นรถบรรทุกทุกวัน?
2. ฉันจะมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร ถ้าฉันเป็นมหาวิทยาลัยรามคำแหง?
3. ฉันจะมีความรู้สึกอย่างไร เมื่อถูกรัก เมื่อถูกเกลียด เมื่อถูกทั้งรักและเกลียด?
4. ถ้าท่านเป็นพัดลมเพียงอันเดียวในบ้าน จงเล่าถึงตัวท่านในทุก ๆ ด้าน?
5. ถ้าท่านเป็นหญ้าที่สวยงาม สีเขียว ท่านรู้สึกอย่างไร และถ้ามีคนเหยียบย่ำไปบนท่าน ท่านจะรู้สึกอย่างไร?
6. จงเป็นเครื่องยนตร์ ท่านมีความรู้สึกอย่างไร จงอธิบายว่า ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อถูกติดเครื่องเมื่อแบตเตอรี่หมด เมื่อถึงไฟแดง?
7. ถ้าให้เลือกว่าเป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง ฉันจะเป็นสัตว์อะไร?

แบบฝึกหัดความขัดแย้งที่อัดรวมไว้

1. อะไรคือสิ่งที่ท่านคิดว่าเป็นทั้งความโกรธ และมีประโยชน์ในขณะเดียวกัน
  - จงบอกรายการที่แสดงว่าความโกรธ

- จงบอกรายที่แสดงถึงความมีประโยชน์
2. มีนกเล็ก ๆ ตัวหนึ่งอยู่ในกรง นักตัวนี้รู้สึกว่ามันถูกจำขังและเป็นอิสระในเวลาเดียวกัน จงอธิบายว่าเป็นอย่างไร และทำไมนกตัวนี้จึงมีความรู้สึกว่ามันถูกจำขังและเป็นอิสระ
  3. จงอธิบายว่าน้ำฝนมีทั้งความชุ่มฉ่ำและแห้งแล้ง

ตัวอย่างการสอนกลุ่มเพื่อนจากแบบฝึกหัด ดังได้กล่าวมาแล้วละกลุ่มมี 6 คน เป็นครู 1 คน ผู้สังเกตและบันทึก 1 คน และที่เหลือคือนักเรียนภายในกลุ่มมีการสลับเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน

ข้อที่ 1. พายุมีลักษณะอย่างไร เปรียบเทียบกับอะไรเพราะเหตุใด?

ครู เข้าสู่บทเรียนโดยเริ่มถามนักเรียนว่า พายุมีลักษณะอย่างไร ให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิด

- นร. 1 มีความรุนแรง โหดร้าย บั่นป่วน
- นร. 2 สามารถทำลายทุกอย่างได้รวดเร็ว
- นร. 3 บ้าคลั่ง โกรธรุนแรง ป่าเถื่อน
- นร. 4 มีการก่อตั้ง ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

ครู ถามนักเรียนต่อไปว่ามีใครจะเพิ่มเติมอีกหรือไม่

นร. 1 ไม่มี

ครู ให้นักเรียนช่วยกันเปรียบเทียบพายุกับสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ และให้นักเรียนให้เหตุผล

- นร. 1 รถแข่งกรังปรีซ์ เพราะใช้เวลารวดเร็ว แข่งกับเวลา มีความรุนแรง มีแต่การทำลาย
- นร. 2 คลื่นทะเลที่แรงจัด เพราะพายุมีความบั่นป่วนเหมือนทะเลบ้า อาจทำร้ายทุกอย่างได้
- นร. 3 อารมณ์โกรธ เพราะขาดสติ ยังคิด ทำลายของ ไม่เป็นตัวของตัวเอง
- นร. 4 สงคราม เพราะทำให้บ้านช่องทำลายพินาศ หลีกหนีไม่ได้

ครู ถามมีใครจะเพิ่มเติมอีกไหม

- นร. 2 น้ำท่วม เพราะพัดพาทุกอย่าง ทำเสียหาย รวมทั้งชีวิต
- นร. 3 ภูเขาไฟ เพราะมีการก่อตัวที่คุกรุ่น เมื่อระเบิดจะทำให้ทุกอย่างที่ขวางหน้าถูกทำลาย

ข้อที่ 2. ความเบื่อมีลักษณะอย่างไร เปรียบเทียบกับอะไร เพราะเหตุใด

ครู เข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า เวลานั้นนักเรียนรู้สึกเบื่อจะมีความรู้สึกหรือมีอาการอย่างไร

- นร. 1 ไม่มีความอยาก ท้อแท้ ไม่มีความหวัง เหนื่อยหน่าย
- นร. 2 ไม่สดชื่น ไม่มีชีวิตชีวา มองโลกในแง่ร้าย

- นร. 3 เหมือนลอย มองอะไรอย่างไม่มีความคิด ไม่เป็นตัวเอง
- นร. 4 จิตใจห่อเหี่ยว ขาดความกระปรี้กระเปร่า สลึมสลือ ไม่อยากคิด ไม่อยากทำอะไร
- ครู ให้นักเรียนเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ
- นร. 1 ต้นไม้แห้ง เพราะคู่แข่งแห้ง ไม่มีชีวิตชีวา ไม่สดชื่น แห้งแล้ง ห่อเหี่ยวใจ
- นร. 2 ลมพัดเรื่อย ๆ เพราะเชื่องช้าสลึมสลืออืดอาด
- นร. 3 ยากจน เพราะไม่อยากจะเห็น ไม่อยากกิน เห็นแล้วต้องเมินหน้าหนี
- นร. 4 สิ่งของเก่า ๆ ที่ใช้แล้ว เพราะไม่น่าดู ไม่อยากได้ ไม่สดใส ไม่อยากใช้
- ครู ถามว่ามีใครเพิ่มเติมอีกไหม
- นร. 1 ดวงอาทิตย์กำลังจะตกดิน เพราะมันสลัว ๆ โพล้เพล้ มองดูเงียบเหงา ซบเซา ทำให้เศร้า

ข้อที่ 3. เครื่องยนต์มีลักษณะอย่างไร เปรียบเทียบกับอะไร เพราะอะไร

- ครู ถามนักเรียนว่า เครื่องยนต์มีลักษณะอย่างไร ให้นักเรียนบอกมา
- นร. 1 ทำงานตลอดเวลา ไม่ได้พักผ่อน เหนื่อยอ่อน
- นร. 2 ไม่มีความคิด ไม่เป็นตัวของตัวเอง
- นร. 3 ขาดอิสระ ทั้งร่างกายและจิตใจ
- นร. 4 ต้องทำงานเป็นระบบ
- ครู ให้นักเรียนเปรียบเทียบกับเครื่องยนต์กับสิ่งอื่น ๆ
- นร. 1 กลไกทางสมอง เพราะมีระบบการทำงานที่คล้ายคลึงกัน ต้องทำงานตามหน้าที่จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้
- นร. 2 บุคคล เพราะมีการชำระดูแลโทรม แต่ก็สามารถแก้ไขได้
- นร. 3 ต้นไม้ เพราะมีระบบการทำงานตามหน้าที่ เช่น รากดูดซึมอาหาร ใบสังเคราะห์แสง แสดงให้เห็นการทำงานต่อจากส่วนต่าง ๆ แต่ก็เสื่อมสลายตามอายุขัยเหมือนเครื่องจักร
- นร. 4 วัฏจักรชีวิต เพราะใหม่ ๆ ทำงานได้ดีอย่างมีประสิทธิภาพ มีอายุมากขึ้น การทำงานก็ช้า และเสื่อมสมรรถภาพ ในที่สุดใช้ไม่ได้ หมดยุขัยเหมือนเครื่องยนต์ที่ต้องการซื้อใหม่ คนก็เกิดใหม่
- ครู ถามมีอะไรเพิ่มเติมไหม
- นร. ไม่มีอะไรเพิ่มเติม

ข้อที่ 4. บ้านมีความหมายอย่างไร มีลักษณะเหมือนอะไร เพราะอะไร?

- ครู ให้นักเรียนให้ความหมายของบ้านตามความรู้สึกของนักเรียน
- นร. 1 ให้ความรัก ความอบอุ่น ให้ความเป็นกันเอง
- นร. 2 ให้ความสะดวกสบาย ให้ความเป็นกันเอง

- นร. 3 บ้านให้ความทุกข์ เหมือนนรก มีเรื่องวุ่นวาย
- นร. 4 บ้านเงียบเหงาว่าแห้ว ไม่มีความหมาย
- ครู ให้นักเรียนเปรียบเทียบบ้านกับสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ ตามความรู้สึกของนักเรียน
- นร. 1 วัด เพราะสามารถให้ความสุข อบอุ่น มีที่ยึดเหนี่ยว ให้ประพฤติกฎปฏิบัติอย่างเดียวกัน
- นร. 2 ต้นโพธิ์ เพราะเป็นต้นไม้ใหญ่ แผ่กิ่งก้านสาขา ให้ความร่มเย็น ให้ที่อยู่อาศัย ให้ร่มเงา เปรียบเทียบกับหลักของบ้าน
- นร. 3 รังนก เพราะเป็นที่อยู่อาศัย มีสภาพครอบครัว มีสมาชิก พ่อแม่ลูก
- นร. 4 นรก เพราะครอบครัวที่ไม่มีความสามัคคี ความรักแตกแยกกัน ขาดความอบอุ่น ไม่มีความสุข ไม่มีที่ยึดเหนี่ยว ออกจากหนีให้พ้น
- ครู ถามมีใครจะเพิ่มเติมอะไรอีกไหม
- นร. 3 ตลาดสด เพราะครอบครัวใหญ่ มีความวุ่นวาย เพราะมีสมาชิกมาก มีเสียงอึกทึก ทำให้ อึดอัด
- นร. 2 หอประชุม เพราะเป็นที่รวมความคิดเห็นแต่ละคน สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่าง อิสระ มีหลักที่ต้องเคารพ

ข้อที่ 5. พ่อแม่ให้ความหมายอย่างไร มีลักษณะเหมือนอะไร เพราะอะไร

- ครู ถามนักเรียนว่ามีความรู้สึกอย่างไรต่อพ่อแม่
- นร. 1 พ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใย ให้ความเชื่อมั่นไว้วางใจ
- นร. 2 พ่อแม่เป็นแบบอย่าง เป็นที่ยึดเหนี่ยว ให้ความกรุณาปรานี ให้อภัยเสมอ
- นร. 3 บางครั้งพ่อแม่ห่วงใยมากเกินไปก็เป็นผลเสียหาย เพราะพ่อแม่เอาแต่ใจตัวเอง
- นร. 4 พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดู เป็นผู้แก้ปัญหาให้ลูก
- ครู ถามให้นักเรียนเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ
- นร. 1 เรือจ้าง เพราะต้องส่งเสียให้ลูกเรียน รับภาระทุกอย่าง เลี้ยงดูให้ลูกมีความสุข เมื่อลูก มีครอบครัวก็แทบจะหมดหน้าที่
- นร. 2 ครู เพราะเป็นผู้อบรมสั่งสอน อยากรู้อะไรให้ลูกได้ดี แนะนำแนวทางที่ดี
- นร. 3 ผู้พิพากษา เพราะเป็นผู้ตัดสินปัญหาในครอบครัว เมื่อมีความขัดแย้งจะเป็นผู้ชี้ขาดในเรื่อง ต่าง ๆ
- นร. 4 ฝน เพราะให้ความกรุณาปรานีเหมือนฝน ให้ความรักให้อภัยลูกเสมอ ถ้าเราท้อแท้พ่อแม่ ก็ให้กำลังใจ คอยปลอบโยนให้ได้รับความอบอุ่น
- ครู ถามนักเรียนมีใครจะเพิ่มเติมอีกบ้าง
- นร. 1 ต้นไทร เพราะให้ความร่มเย็น ห่วงใย คอยคุ้มกันภัยต่าง ๆ ให้ลูกได้รับความร่มเย็น

ข้อที่ 1. ฉันจะรู้สึกอย่างไร ถ้าฉันเป็นมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ครู ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกว่าคุณนักเรียนเป็นมหาวิทยาลัยรามคำแหงจะเป็นอย่างไร

- นร. 1 รุ่นวายสับสนเพราะมีนักศึกษาหลายคนเดินกันขวักไขว่ มีเสียงจอบแจ ร้านค้าเต็มไปหมด
- นร. 2 น่าอึดทึกเมื่อรำคาญเพราะเสียงดัง มาวิ่งกันขวักไขว่
- นร. 3 ไม่มีความสงบเท่าที่ควร เพราะมีการเรียกร้องในเรื่องต่าง ๆ บ่อย ๆ ชัดแย้งกันทางความคิด
- นร. 4 ภูมิใจเพราะมีคนมาศึกษาเป็นจำนวนมากเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป สามารถผลิตบุคลากรที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

ข้อที่ 2. ถ้าฉันเป็นรถบรทุกดิน ฉันจะมีลักษณะใด

ครู ให้นักเรียนแสดงความรู้สึกว่า ถ้าฉันเป็นรถบรทุกดิน นักเรียนจะมีความรู้สึกอย่างไร

- นร. 1 รู้สึกเหนื่อย หนักที่ต้องบรทุกดิน ต้องทำตามหน้าที่หลีกเลี่ยงไม่ได้
- นร. 2 รู้สึกสกปรก อยากอาบน้ำให้สดชื่น แต่ก็เหนื่อยใจไม่มีใครทำให้
- นร. 3 สภาพร่างกายทรุดโทรม ไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร
- นร. 4 ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง อึดอัดพูดไม่ได้ รู้สึกรำคาญตัวเอง

ข้อที่ 3. ถ้าฉันเป็นตำรวจจราจร ฉันจะรู้สึกอย่างไร

ครู ถามนักเรียนว่าถ้าฉันเป็นตำรวจจราจรจะรู้สึกอย่างไร ให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็น

- นร. 1 เหนื่อยเหมือนถูกทอดทิ้ง ไม่ค่อยมีคนสนใจ
- นร. 2 อึดอัด หงุดหงิด เหนื่อย ร้อยเรื่องพันเรื่อง เจอปัญหาทั้งวัน
- นร. 3 รู้สึกว่าตนเองทำงานหนัก ไม่สบายเหมือนข้าราชการอื่น ๆ

ครู ถามมีใครจะเพิ่มเติมอะไรอีกไหม?

- นร. 2 ต้องประสบกับปัญหายุ่งยากทั้งวัน

ข้อที่ 4. ฉันจะรู้สึกอย่างไรเมื่อถูกรัก เมื่อถูกเกลียด และเมื่อถูกทั้งรักและเกลียด

ครู ถามนักเรียนว่าใครมีความรักบ้าง เมื่อถูกรักแล้วรู้สึกอย่างไร

- นร. 1 มีความสุข มองโลกในแง่ดี เข้าใจทุกสิ่งทุกอย่าง
- นร. 2 มีความกระตือรือร้น อยากทำงานมีกำลังใจ
- นร. 3 รักสวยรักงาม อยากให้เป็นที่ถูกใจคนรัก
- นร. 4 มีความวิตกกังวลห่วงใย แต่รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ มีความหมาย

ครู ถามต่อไปว่า และเมื่อนักเรียนถูกเกลียด มีความรู้สึกอย่างไร

นร. 1 ไม่สบายใจ อึดอัดอยากไปให้พ้น วิตกกังวล

นร. 2 อยากปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น ให้เป็นที่ถูกใจ

นร. 3 รู้สึกว่าตัวเองไม่มีความหมาย ถูกทอดทิ้ง ไร้ค่า มีปมด้อย อยากได้รับความเห็นใจ เอาใจใส่ เข้าใจ

นร. 4 น้อยใจ ไม่มีค่า ไร้เหว่ หงอยเหงา มองโลกในแง่ร้าย

ครู ถามต่อไปว่า ถ้าหากนักเรียนถูกทั้งรักและเกลียดพร้อม ๆ กันจะรู้สึกอย่างไร

นร. 1 รู้สึกตัวเองมีค่าบ้าง แต่บางทีก็ไร้ค่า เพราะมีทั้งคนรักและคนเกลียด

นร. 2 ไม่แคร์ไม่สนใจว่าใครจะรักหรือเกลียด บางทีก็รู้สึกเกลียดคนที่เกลียดเรามาก และรักคนที่รักเรามากขึ้น คนเกลียดเราไม่มีความหมายต่อเรา

นร. 3 พยายามทำตัวให้คนเกลียดหันมาเข้าใจเรา รักเราให้มาก

นร. 4 ไม่สนใจคนที่เกลียด แต่สนใจคนที่รักมากขึ้น อยากจะลืมคนที่เกลียดเรา

ข้อที่ 5. ถ้าท่านเป็นหญิงที่สวยงามและสี่ชีวิต ท่านจะรู้สึกอย่างไร และถ้ามีคนมาเหยียบย่ำบน ท่านท่านจะรู้สึกอย่างไร

ครู ถ้านักเรียนเป็นหญิงที่สวยงาม นักเรียนจงใส่ความรู้สึกของนักเรียนลงไปว่านี่คิดอย่างไร

นร. 1 รู้สึกสดชื่น มีระเบียบ ให้ความสวยงาม ภูมิใจที่มีคนมาใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

นร. 2 รู้สึกอบอุ่นที่มีคนดูแลรักษา

นร. 3 รู้สึกตัวเองมีอาณาเขตกว้างขวาง

นร. 4 รู้สึกที่ตัวเองสวยที่สุด

ครู ถามต่อไปว่า ถ้าหากมีคนมาเหยียบย่ำที่ตัวท่าน จะมีความรู้สึกอย่างไร

นร. 1 รู้สึกโกรธที่โดนเหยียบย่ำ จะแกล้งทำให้ตายหมด

นร. 2 รู้สึกอึดอัด มีความอัดอั้นใจที่ไม่สามารถจะโต้ตอบกับคนที่ทำเรา

นร. 4 รู้สึกต่ำต้อย มีคุณค่าน้อย

ข้อที่ 6. ถ้าท่านเป็นเครื่องเล่น ท่านจะมีความรู้สึกอย่างไร เมื่อถูกติดเครื่อง เมื่อเบตเตอร์หมด และเมื่อติดไฟแดง

ครู ถ้านักเรียนเป็นเครื่องเล่นนักเรียนจะรู้สึกอย่างไรเมื่อถูกติดเครื่อง

นร. 1 รู้สึกตัวเองสกปรก มีเขม่า ฝุ่นละออง

นร. 2 รู้สึกเหม็นไอน้ำมัน เหม็นจารบี

นร. 3 ร้อนเพราะต้องทำงานอยู่เสมอ มีการเสียดสี

นร. 4 เหนื่อย เพราะต้องสิ้นสละเทือนอยู่ตลอดเวลาที่ทำงาน

- ครู   ถามจะมีใครเพิ่มเติมอีกไหม
- นร. 2   รู้สึกเจ็บ หิวน้ำเมื่อน้ำหมดหม้อน้ำ และเสียใจเมื่อเขาแยกชิ้นส่วนตัวเองออกไป
- ครู   ถามว่าเมื่อนักเรียนเป็นเครื่องยนต์แล้ว และเมื่อถูกติดเครื่อง นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
- นร. 1   รู้จักจ๊กจี้ ออยากหัวเราะ ออยากถาม
- นร. 2   ตัวเองสันสะเทือนเหมือนเครื่องจะหลุด
- นร. 3   รู้สึกว่าถึงเวลาต้องทำงานอีกแล้ว
- นร. 4   รู้สึกโมโหที่ใช้เราอีกแล้ว
- ครู   ถามต่อไปว่าเมื่อถูกติดเครื่องแล้ว และหมดแบตเตอรี่ นักเรียนจะมีความรู้สึกอย่างไร?
- นร. 1   รู้สึกหมดสมรรถภาพในการทำงาน
- นร. 2   รู้สึกเสียใจที่รับใช้งานไม่ได้
- นร. 3   รู้สึกอึดอัดที่เคลื่อนที่ไม่ได้
- นร. 4   รู้สึกดีใจที่ได้พักผ่อน
- ครู   ถามต่อไปว่า และเมื่อนักเรียนถูกติดไฟแดง นักเรียนจะมีความรู้สึกอย่างไร
- นร. 1   รู้สึกรำคาญ เบื่อหน่ายไป ๆ หยุต ๆ
- นร. 2   อยากจะเล่นฝ่าไฟแดง
- นร. 3   รู้สึกว่าดีเหมือนกันที่ได้หยุดพักไปในตัว
- นร. 4   อยากให้ถึงไฟเขียวเร็ว ๆ จะได้ไม่เสียเวลา
- ครู   ถามมีใครจะเพิ่มเติมอะไรอีกไหม?
- นร.   ไม่มีอะไรเพิ่มเติม

ข้อที่ 1   อะไรเป็นสิ่งที่ท่านคิดว่า เป็นทั้งความโกรธและประโยชน์ จงบอกรายการของความโกรธ และประโยชน์

- ครู   เริ่มเข้าสู่บทเรียน โดยครูถามนักเรียนแต่ละคนว่าอะไร ที่ทำให้โกรธและมีประโยชน์ ในขณะเดียวกัน
- นร. 1   **รถโดยสาร**   **โกรธ** เพราะทำให้เสียเวลา มาติดไฟแดง ติดคนข้ามถนน คนเบียดแน่น ในรถ รถแน่นช้า จอดป้ายบ่อย ๆ
- ประโยชน์** เพราะประหยัดค่าโดยสารรถ ถูก ปลอดภัย และนำเราสู่จุดหมายได้
- นร. 2   **สุนัข**   **โกรธ** เพราะเห่าเสียงดัง หนวกหู เพราะบางทีชอบกัดกันเอง เห่าบ่อย ๆ
- ประโยชน์** เพราะเฝ้าบ้าน นำรักเป็นเพื่อนเล่น

นร. 3 **ต้นไม้** โกรธ เพราะทำให้รุ่งรัง บ้านเคลื่อนกลาด ต้องคอยดูแล รำคาญ
ประโยชน์ เพราะให้ความร่มเย็น โดยให้ร่มเงา ให้ความสวยงาม สดชื่น
สดใส นอกนั้นยังให้ผลผลิต

นร. 4 **เมื่ออาจารย์ดู** โกรธ เพราะอายเพื่อน รำคาญจู้จี้ เข้มงวด
ประโยชน์ ท่านอยากให้เราแต่สิ่งที่ถูกต้อง มีความรู้ที่ถูกต้อง คอยตักเตือน
ดูแล

ครู ถามมีใครจะเพิ่มเติมอะไรอีกไหม?

นร. 3 **เครื่องสูบน้ำ** โกรธ เพราะเสียงดัง ชอบเสียงบ่อบ่ย เปลืองน้ำมัน รำคาญ
ประโยชน์ ช่วยสูบน้ำเราใช้

ครู ถามมีใครจะเพิ่มเติมอีกหรือไม่?

นร. กำลังเครื่องเครียด ไม่ตอบไม่เพิ่ม

ข้อที่ 2 มีเด็กเล็กๆ อยู่ในกรง มีความรู้สึกที่ถูกจำขังและเป็นอิสระในเวลาเดียวกัน จงอธิบาย
ว่าเป็นอย่างไร และทำไมนกตัวนี้จึงรู้สึกทั้งถูกจำขังและเป็นอิสระ

ครู นำเข้าสู่บทเรียน โดยการถามนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ถ้าเป็นนกที่ถูกจำขัง และเป็น
อิสระในเวลาเดียวกัน โดยครูให้นักเรียนสมมติตัวเองเข้าไปเป็นนกอยู่ในกรงรู้สึกอย่างไร

นร. 1 รู้สึกเหี่ยวเหงา ว่าเหว่ อึดอัด

นร. 2 อ่างว่างขาดเพื่อน ไม่สดชื่น

นร. 3 อิมหน้าสำราญ ถึงเวลาก็มีคนเอามาให้กิน

นร. 4 มีคนเข้าใจใส่ดูแล สะดวกสบาย มีความสุขทุกอย่าง มีคนสนใจ

ครู สรุปรู้สึกเหี่ยวเหงา อ่างว่าง แต่ก็ได้กินดีอยู่ดี

ครู ถามนักเรียนต่อไปว่านกอยู่ในกรงมีความอิสระอย่างไร

นร. 1 มีอาหารเดินไปไหนเองตัวเอง

นร. 2 ไม่วุ่นวาย ทำอะไรได้ตามใจชอบ จะบินจะเกาะตรงไหนก็ได้

I-4-a. 3 มีความสุข เป็นเจ้าของกรง สามารถทำอะไรได้ทุกอย่าง

นร. 4 มีความรู้สึกเหมือนตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของบ้าน

ครู ถามมีใครจะเพิ่มเติมบ้าง

นร. ขอเพิ่มเติมจากของเดิม

นร. 1 เหงาอ่างว่าง แต่มีความคิดเห็นเป็นของตัวเองในเวลาเดียวกัน

นร. 2 ไม่วุ่นวาย ทำอะไรสบาย แต่ขาดเพื่อน ไม่สดชื่น

นร. 3 เป็นเจ้าของกรง อิมสบาย แต่ก็เหมือนกับทำให้บ้านรกรุงรัง เจ้าของรำคาญ

ทำนผู้อ่านกับตัวอย่างของการสอนกลุ่มเพื่อนด้วยบทเรียนของการสอนแบบอุปมา

เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจแจ่มแจ้งเรื่องการอุปมาแล้ว ก็นำผู้เรียนเข้าสู่บทเรียน ในขั้นแรก ได้สาริตการสอนไปพร้อมกับอธิบายขั้นตอนของการสอนอุปมา เมื่อผู้เรียนเข้าใจแล้วจึงได้จัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มหนึ่งจะมีสมาชิก 6-8 คน ให้แต่ละกลุ่มทำการสอนกลุ่มเพื่อนด้วยกัน

ขั้นตอนของบทเรียนการสอนแบบอุปมา

ขั้นตอนที่ 1 การอธิบายสถานการณ์ในปัจจุบัน

- ครูขอให้นักเรียนอธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ได้กำหนด
- นักเรียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กำหนดและส่งครู
- ครูให้นักเรียนอ่านที่เกี่ยวกับการบรรยายนั้น

ขั้นตอนที่ 2 การเทียบตรง

- ครูนำนักเรียนเข้าสู่การอุปมา โดยตั้งคำถามเพื่อการอุปมาตนกับสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต
- นักเรียนเสนอการเทียบตรงหลาย ๆ การเทียบ
- ครูถามเพื่อขอทราบรายละเอียดจากการเทียบตรงของนักเรียน
- ครูให้นักเรียนเลือกตัวเทียบที่เหมาะสมที่สุดเพียง 1 ตัวเทียบ

ขั้นตอนที่ 3 การเทียบส่วนบุคคล

- ครูขอให้นักเรียน “กลายเป็น” ตัวเทียบที่เขาเลือกในขั้นตอนที่สอง
- ครูถามนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึกทั้งร่างกายและจิตใจกับสิ่งที่เทียบ เพื่อความเข้าใจสิ่งที่ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 4 ความขัดแย้งที่อัดรวมกันไว้

- ครูให้นักเรียนได้พิจารณาคำอธิบายของเขาจากขั้นที่ 2 และ 3 เพื่อเสนอความขัดแย้งที่อัดรวมไว้
- นักเรียนเสนอความขัดแย้งที่อัดรวมไว้หลาย ๆ ชุด
- ครูให้นักเรียนเลือกความขัดแย้งออกมา 1 ชุด

ขั้นตอนที่ 5 ตัวเทียบตรงใหม่

- ครูให้นักเรียนคิดและเลือกการเทียบตรงอีกอันหนึ่ง โดยมีพื้นฐานมาจากความขัดแย้งที่อัดรวมกันไว้
- ครูก้าวต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเทียบใหม่

ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบซ้ำเกี่ยวกับสภาวะดั้งเดิม

- ครูนำนักเรียนกลับไปสู่สภาวะดั้งเดิม โดยใช้ประสบการณ์เกี่ยวกับการอุปมา

- ทั้งหมดให้เป็นประโยชน์ด้วยการกำหนดเวลาและให้นักเรียนเขียนลงกระดาษ
- ครูขอให้นักเรียนอ่านบทความที่พวกเขาเขียนไว้ในครั้งแรกและครั้งที่สอง และให้เปรียบเทียบว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่
  - ครูจบบทเรียนด้วยการกล่าวซ้ำถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียน และชมเชยเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเขา

การอธิบายสภาวะการณ์ในปัจจุบันในที่นี้ข้าพเจ้าและผู้เรียน(นักศึกษา) ได้ทำความตกลงร่วมกัน กำหนดสภาวะการณ์ในปัจจุบันไว้สำหรับสอนกลุ่มเพื่อนด้วยกันดังนี้

1. บุคคลที่ซื่อสัตย์และถดถอย
  2. ความวิตกกังวลในการสอบ
  3. การตรงต่อเวลามีความจำเป็นอย่างไร
  4. บ้านควรเป็นอย่างไรในความรู้สึกของท่าน
  5. การมีคนรักเป็นอย่างไร
  6. การอดทนนั้น “ต้นขมขึ้น ปลายหวานขึ้น” เพียงใด
  7. ความขยันหมั่นเพียรจำเป็นอย่างไร
  8. ชีวิตของการทำงานเป็นอย่างไร
  9. ครูให้ความหมายอย่างไร
- เนื่องด้วยความจำกัดในเนื้อที่ จึงใคร่เสนอตัวอย่างของบทเรียนเพียง 3 เรื่อง

การตรงต่อเวลามีความจำเป็นอย่างไร

ผู้ร่วมงาน 8 คน

ครู 1 คน นักเรียน 5 คน และผู้สังเกตการณ์ 2 คน

ขั้นตอนที่ 1 อธิบายสภาวะการณ์ในปัจจุบัน

ครู ให้นักเรียนคิดและเขียนลงในแผ่นกระดาษที่ครูแจกเกี่ยวกับว่า การตรงต่อเวลามีความจำเป็นอย่างไร โดยใช้เวลา 2 นาที

นร. 1 การตรงต่อเวลาเป็นความรับผิดชอบที่คนพึงกระทำและความรับผิดชอบนี้จะส่งผลสะท้อนถึงความเป็นคนเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกถึงความขยันในการทำงาน และจะเกิดผลเสียหายถ้าไม่ตรงต่อเวลา

นร. 2 การตรงต่อเวลามีความจำเป็นอย่างไรในชีวิตประจำวัน เช่น การทำงาน เกียรติยศ ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ

- นร. 3 **การตรงต่อเวลา** ทำให้เราคำนึงถึงความจำเป็น เช่น การนัดพบ จะทำให้คนอื่นมองเราว่า มีความรับผิดชอบสูง การทำงานจะเจริญก้าวหน้าต่อไป ทั้งยังทำให้คนที่คบกับเราเกิดความภูมิใจ
- นร. 4 **การตรงต่อเวลา** เป็นสิ่งจำเป็นต่อการทำงานทั้งต่อตนเองและเพื่อนร่วมงาน การตรงต่อเวลาช่วยให้ทุกเวลาในการทำงาน และทำให้บุคคลเรียนรู้รับผิดชอบต่องาน
- นร. 5 **การตรงต่อเวลา** มีความจำเป็นต่อการนัดหมายในการทำงาน ทำให้คนเชื่อถือและเกิดความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การเทียบตรง

ครู ครูขอให้นักเรียนคิดเปรียบเทียบการตรงต่อเวลา ดังที่พวกเราได้กล่าวถึงเมื่อสักครู่นี้ว่าจะเปรียบเทียบได้กับอะไร ในการเปรียบเทียบนี้นักเรียนอาจเทียบได้กับอะไร ๆ ก็ได้ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต และขอให้นักเรียนบอกถึงเหตุผลของการเทียบนั้น ๆ ด้วย

- นร. 1 **ดวงอาทิตย์** เพราะจะขึ้นในเวลาเช้า และตกในเวลาเย็น เป็นประจำทุกวัน
  - นร. 2 **ละครทางทีวี** จะมาตรงต่อเวลาทุกวัน ทำให้มีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การทานอาหารขณะดูทีวี
  - นร. 3 **รถไฟ** ถึงเวลาจะออกจากสถานีจะไม่คอยใคร ไม่ว่าเขาจะยิ่งใหญ่แค่ไหน เป็นการฝึกให้คนเห็นความสำคัญของการตรงต่อเวลา ถ้าหากรถไฟมาไม่ตรงเวลาทำให้เกิดความเบื่อน่ายทั้งผู้ใช้รถ และคนมารับผู้โดยสาร
  - นร. 4 **นาฬิกา** เป็นสิ่งที่ทำให้เรารู้เวลา การเดินของเข็มนาฬิกาสม่ำเสมอ และแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง
  - นร. 5 **นกกา** จะออกหากินแต่เช้าตรู่ทุก ๆ วัน และกลับเข้ารังในตอนเย็น เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดไป
- ครู เขียนตัวเทียบเหล่านี้ (ดวงอาทิตย์ ละครทางทีวี รถไฟ นาฬิกา และนกกา) บนกระดานดำ และครูขอให้นักเรียนเลือกตัวเทียบที่เหมาะสมที่สุดเพียงตัวเลือกเดียว (ถ้าตกลงกันไม่ได้ครูอาจให้ผู้เลือกอธิบายเหตุผลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกนั้นอีกครั้งหนึ่ง และจากนั้นใช้วิธีโหวตเสียงตามหลักประชาธิปไตย
- ในที่สุดนักเรียนตกลงเลือก “รถไฟ”

ขั้นตอนที่ 3 การเทียบส่วนบุคคล

- ครู ครูต้องการให้นักเรียนเปรียบเทียบความรู้สึกว่าถ้าตนเองเป็น “รถไฟ” จะรู้สึกอย่างไร
- นร. 1 นำเบื่อน่าย ต้องออกให้ตรงเวลา จะวิ่งอยู่บนรางอย่างเดียว ต้องจำกัดสถานที่ ทำให้ยึดอัดมาก

- นร. 2 รู้สึกดีใจ เพราะคิดว่าตนเองได้ทำประโยชน์ให้แก่ผู้โดยสารไปสู่จุดหมายปลายทาง
- นร. 3 ดีใจที่ได้ทำประโยชน์ให้กับคนทั่วไป แต่ก็น่าเบื่อหน่ายต่อการทำงานที่ต้องบรกรทุกผู้คนมากมายและต้องทำอยู่เป็นประจำ
- นร. 4 รู้สึกดีใจที่ช่วยให้ผู้คนไปสู่จุดหมายปลายทาง เสียใจที่คนโดยสารไม่รักษาความสะอาด
- นร. 5 เบื่อหน่ายที่ต้องออกแต่เช้า ต้องบรกรทุกคนจำนวนมากมายและต้องทำงานตลอดเวลา แต่ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความภาคภูมิใจเพราะสามารถนำผู้คนไปสู่จุดหมายปลายทาง

ขั้นตอนที่ 4 การรวมความขัดแย้งที่อัดรวมกันไว้

ครู จากที่เราได้เปรียบเทียบมาเมื่อสักครู่ ครูขอให้นักเรียนเลือกคำ 2 คำ ที่มีลักษณะขัดแย้งและตรงกันข้ามมาคนละ 1 คู่

นร. 1 ภูมิใจ - เบื่อหน่าย

นร. 2 ประโยชน์ - โทษ

นร. 3 ดีใจ - เสียใจ

นร. 4 เสียสละ - เห็นแก่ตัว

ครู ขอให้นักเรียนอธิบายถึงลักษณะความขัดแย้งที่เลือก

นร. 1 ภูมิใจ - ได้พาคนไปสู่จุดหมายปลายทาง

เบื่อหน่าย - ต้องตื่นแต่เช้าออกไปทำงาน

นร. 2 ดีใจ - ที่ส่งผู้โดยสารสู่จุดหมายปลายทาง

เสียใจ - ที่คนไม่รักษาความสะอาด

นร. 3 เสียสละ - ที่ช่วยบรกรทุกผู้โดยสารไปสู่จุดหมายปลายทาง

เห็นแก่ตัว - ที่ไม่ยอมคอยใคร

นร. 4 ประโยชน์ - ทำให้มีการติดต่อสื่อสารได้ทั่วกัน มีความปลอดภัย ประหยัดเงิน เพราะเดินทางรถไฟถูก

โทษ - เวลารถไฟชนกัน ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตมากมาย ทั้งเศรษฐกิจของประเทศ ชีวิตจิตใจของผู้ที่เป็นญาติพี่น้องและผู้เสียชีวิต

ครู ขอให้นักเรียนเลือกความขัดแย้งที่เหมาะสมที่สุด 1 คู่ ปรากฏว่าเลือก "เสียสละ - เห็นแก่ตัว"

ขั้นตอนที่ 5 ตัวเทียบตรงใหม่

ครู ในขั้นนี้ครูขอร้องให้นักเรียนนำความขัดแย้งที่ได้เลือกไปเปรียบเทียบกับตัวเทียบใหม่ และขอให้นักเรียนให้เหตุผลด้วย

- นร. 1 **เพื่อน เพราะ**
เสียสละ - ทำรายงานช่วยเพื่อนด้วยกัน
เห็นแก่ตัว - หวงวิชา
- นร. 2 **ความรัก**
เสียสละ - เมื่อมีความรักจะให้ทุกสิ่งทุกอย่างกับบุคคลที่รัก
เห็นแก่ตัว - เมื่อเกิดความรัก ทำให้เราอยากได้สิ่งนั้นมาเป็นของเราแต่ผู้เดียว
- นร. 3 **หมอ**
เสียสละ - อุตส่าห์รักษาคนไข้ แม้จะดิ๊กดื่นเที่ยงคืนอย่างไร
เห็นแก่ตัว - ไม่มีความรับผิดชอบต่อคนไข้ หวังผลประโยชน์กอบโกย

ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบสถานะดั้งเดิม

- ครู นำนักเรียนเข้าสู่สภาวะดั้งเดิม โดยขอให้นักเรียนเขียนลงในกระดาษที่แจกเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดใหม่ในเรื่องการตรงต่อเวลามีความจำเป็นอย่างไร (ใช้เวลา 2 นาที) เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จแล้วให้อ่านที่ได้เขียนมา และให้อธิบายว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากเขียนในครั้งแรกอย่างไร
- นร. 1 เพิ่มจากครั้งแรกทำให้เรามีความรับผิดชอบมากขึ้น เช่น การผิดนัดไม่ดี ทำให้คนไม่เชื่อถือ
- นร. 2 เพิ่มจากครั้งแรก คือ เน้นถึงความรับผิดชอบมากขึ้น
- นร. 3 เพิ่มจากครั้งแรก คือ เดิมรู้สึกว่าตรงเวลาไม่มีการลดหย่อน แต่เมื่อฟังผู้อื่นพูดแล้วการตรงต่อเวลาควรมีการลดหย่อนบ้างตามวาระอันควร ไม่ใช่ตึงเกินไป
- นร. 4 ครั้งแรกคล้ายกับครั้งที่ 2
- นร. 5 เพิ่มจากครั้งแรก คือ การนัดหมายในการทำงานจะมีผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ทำให้น่าเชื่อถือได้รับคำชมเชยจากเพื่อนและสังคม
- ครู ขอชมเชยและขอขอบคุณที่นักเรียนทุกคนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี การที่นักเรียนได้เปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ จะทำให้นักเรียนมีความคิดกว้างขวางขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ มองเห็นประโยชน์และโทษของการตรงต่อเวลา จะทำให้นักเรียนก้าวไปสู่สิ่งที่ดีงามในอนาคต
- ประโยชน์ที่กลุ่มได้รับจากการสอนแบบอุปมาในกลุ่มเพื่อนด้วยกันมีดังนี้
1. ทำให้ผู้เรียนมีการปรับตัวได้ดีขึ้น สามารถนำหลักทฤษฎีไปใช้ได้
  2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
  3. มีความคิดสร้างสรรค์มาก เพราะผู้เรียนต้องคิดอยู่ตลอดเวลา

4. ผู้เรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น
5. ก่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม
6. ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่า การนำหลักทฤษฎีไปใช้ในทางปฏิบัติมิใช่ของง่ายต้องมีการฝึกฝนและประสบการณ์
7. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มทำให้มีความรู้มากขึ้น
8. เป็นการทำให้เปลี่ยนบรรยากาศ
9. หัดให้ผู้เรียนแสดงถึงความมีประชาธิปไตย
10. ถ้าผู้เป็นครูไม่มีความสามารถพอ จะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

บุคคลที่ขี้อายและถดถอย

ผู้ร่วมงาน 8 คน

ครู 1 คน ผู้สังเกตและบันทึก 2 คน นักเรียน 5 คน

ขั้นตอนที่ 1 อธิบายสภาวะการณ์ในปัจจุบัน

- ครู ให้นักเรียนเขียนความรู้สึกในการเป็นคนขี้อายและถดถอยลงในกระดาษที่แจก ให้เวลาเขียน 2 นาที และให้นักเรียนได้พูดในสิ่งที่ตนเขียน
- นร. 1 ถ้าเป็นคนขี้อายจะไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เก็บตัวและหมกมุ่น
- นร. 2 ไม่ชอบแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าเผชิญกับปัญหาและสังคม
- นร. 3 ไม่กล้าแสดงออก กลัวทุกอย่าง มีมนุษยสัมพันธ์ไม่ดี ถดถอย แสดงวุฒิภาวะและบุคลิกภาพต่ำกว่าปกติเพื่อเรียกร้องความสนใจ
- นร. 4 ชอบเก็บตัวไม่กล้าแสดงออก ไม่ชอบสังคม พูดน้อย แยกตัวเองตามลำพัง รู้สึกไปเองว่ามีปมด้อย ทำอะไรต่ำกว่าวุฒิภาวะ
- นร. 5 ไม่กล้าแสดงออก ไม่เข้าสังคม และไม่คิดจะปรับตัว เป็นอุปสรรคต่อการคบเพื่อน

ขั้นตอนที่ 2 การเทียบตรง

- ครู ทุกคนก็มีความคิดความรู้สึกคล้าย ๆ กัน คือ ไม่กล้าแสดงออก และมีมนุษยสัมพันธ์ไม่ดี ทีนี้ต่อไปขอให้นักเรียนเปรียบเทียบความคิด ความรู้สึกที่นักเรียนได้พูดออกมาให้ตรงกับสัตว์ชนิดใดก็ได้ที่นักเรียนคิดว่าเหมาะสม
- นร. 1 หมากู เพราะเวลาใครมาเล่นกับมัน มันจะขี้อายและหนี
- นร. 5 นางอาย ถ้าใครมาดูมัน มันจะม้วนหน้าหลบ ไม่ชอบการแสดงออก และการเข้าสังคม
- นร. 4 นางอาย ขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก
- นร. 3 กิ้งกือ เวลาไปไหนจะไปตัวเดียว โดนสิ่งใดกระทบจะม้วนตัว แสดงว่ามันกลัวหรืออายคิดว่าม้วนแล้วจะปลอดภัย

- ครู นักเรียนลองเปรียบเทียบกับสิ่งไร้ชีวิตบ้างซิ
- นร. 2 กระจกตาถูกไฟเผา กระจกตาจะม้วนเปลี่ยนสีขาวขาวเป็นดำ
- นร. 4 ผ้าที่ตากเอาไว้ โดนลมพัดก็จะม้วนเหมือนคนขี้อายหนีสังคม
- นร. 1 ผมหยิก ๆ ยืดออกแล้วกลับเข้าไปอีก
- ครู ขอให้นักเรียนได้เลือกตัวอุปมาที่นักเรียนได้อุปมามาแล้ว ทั้งหมดออกมาเพียงตัวเดียว ในที่สุดกลุ่มได้เลือก “นางอาย” ว่าเหมาะสมที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การเทียบส่วนบุคคล

- ครู ครูขอให้นักเรียนทุกคนจงเป็นนางอาย และพยายามพูดออกมาโดยใช้ความรู้สึกนึกคิด ของการเป็นนางอายจริง ๆ
- นร. 1 ถ้าพบสิ่งแปลก ๆ ก็จะมีหน้า หลบหน้า แต่ก็ภูมิใจที่มีคนมาดู แต่ก็รำคาญหึ่ง ๆ ที่รู้ว่า อายก็ยังมาดูอีก
- นร. 2 ไม่กล้าแสดงออกต่อสังคม
- นร. 3 อายเมื่อมีคนหรือสัตว์อื่น ๆ มามองดู รู้สึกเกลียดสภาพที่มีคนมาดู ชอบอยู่แต่ลำพัง
- นร. 4 ลำบากใจที่ธรรมชาติให้ตัวเองต้องมาอายกับสิ่งอื่น ๆ แต่คนอื่นเขาไม่อายกัน อายาก เปลี่ยนตัวเองไม่ต้องอายใคร อายากกล้าเผชิญสิ่งต่าง ๆ เหมือนคนอื่นเขา
- นร. 5 ไม่กล้า กลัวสภาพทั่วไปอายขวยเขินอยู่ตลอดเวลา

ขั้นตอนที่ 4 การรวมความขัดแย้งที่อัดรวมกันไว้

- ครู ให้นักเรียนคิดถึงดูซิว่าในสิ่งที่เราพูดกันนั้นมีใครพบว่ามี ความขัดแย้งใด ๆ เกิดขึ้นบ้างไหม จากความรู้สึกนึกคิดที่ได้แสดงออกมา
- นร. 1 ภูมิใจ - ปมด้อย
- นร. 2 ภูมิใจ - ไม่ภูมิใจ
- นร. 3 อาย - กล้าเผชิญ
- นร. 4 ลู้ - หนี
- นร. 5 ภูมิใจ - หน้าด้าน
- ครู จากความขัดแย้งทั้งหมดนี้ ครูขอให้นักเรียนช่วยกันคิดเลือกที่เหมาะสมที่สุดออกมา 1 คู่ ในที่สุดเสียงส่วนใหญ่ของกลุ่มได้เลือก “อาย - กล้าเผชิญ”

ขั้นตอนที่ 5 ตัวเทียบตรงใหม่

- ครู ให้นักเรียนคิดถึงถึงสิ่งใด ๆ ก็ได้ ที่นักเรียนรู้สึกว่ามีลักษณะขัดแย้งกัน คือ ทั้งอายและ กล้าเผชิญอยู่ในสิ่งเดียวกัน

- นร. 5 **มนุษย์** คือว่าเราทั้งอายและกล้า บางคนขี้อายในบางลักษณะ แต่ก็กล้าในบางลักษณะเมื่อจำเป็น
- นร. 2 เหมือนคนที่ 5 แต่มนุษย์อาจไม่ต้องสู้แบบจนตรอกเสมอไป อาจสู้แบบมีสามัญสำนึก มีการไตร่ตรองไว้
- นร. 3 **มนุษย์** กล้าเพราะมีความมั่นใจว่าทำในสิ่งที่ถูก แต่บางคนกล้าในสิ่งที่ผิด แต่มนุษย์ควรเข้าใจตนเองว่าควรอายเมื่อใดควรกล้าเผชิญเมื่อใด
- นร. 4 **มนุษย์** บางคนมองตัวเองว่าสิ่งนั้นควรอาย ทั้งที่ไม่ใช่เรื่องน่าอาย เขาควรหัดตัวเองให้เป็นคนกล้าเสียบ้าง
- “3 ขอความเห็นเหตุใดนักเรียนจึงเลือกมนุษย์ และเลือกเหมือนกันหมด
- นร. 5 ทุกคนมีความอายอยู่ในตัว แต่ก็ต้องมีช่วงภาวะหนึ่งที่คนเราต้องกล้า
- นร. 3 กล้าเพราะมีความมั่นใจว่าทำในสิ่งที่ถูก แต่บางคนทำทั้ง ๆ ที่รู้ว่าผิด เพราะมีสิ่งเร้ามากระตุ้นทนเสียงยั่วยุไม่ได้
- นร. 4 คนภายนอกตัดสินพร้อมทั้งตนเองด้วยว่าสิ่งนั้น ๆ ควรอายจึงไม่กล้า
- นร. 1 ไม่กล้าออกสังคม เพราะปมด้อย ทำไม่ถูก เลยไม่กล้าเผชิญ กลัวการติดต่อกับคนอื่น
- นร. 2 อายเพราะมีปมด้อยอยู่ในตัว ไม่มั่นใจในตนเอง ทำความผิดไว้ ไม่รู้จริง ไม่กล้าเข้าสังคม เพราะกลัวคนนินทา
- นร. 3 กลัวทุกสิ่งทุกอย่าง ขาดเหตุผล มนุษย์สัมพันธ์เลว วิดกกังวลเกินไป อาการถดถอยแสดงออกมาเพราะต้องการความรัก ความสนใจ ห่วงใย ถ้าไม่มีก็ผิดหวังท้อแท้ แยกตัวออกจากสังคม
- นร. 4 ขาดความเชื่อมั่น เห็นว่าสังคมไม่น่าอยู่กลัวจะทำผิดเมื่อต้องทำอะไรร่วมกับคนอื่น ๆ กลัวจะถูกมองเป็นตัวตลก ทำให้มีปมด้อยไม่กล้าเข้าสังคม
- นร. 5 ไม่เป็นผู้นำ ขาดความเชื่อมั่น ไม่กล้าแสดงออก กลัวสิ่งไม่ควรกลัว บังคับจึงกล้า
- 'Ma. 1 แคร่คนอื่นมากเกินไปทำให้ไม่กล้า

ขั้นตอนที่ ๘ ตรวจสอบสถานะดั้งเดิม

- ครู ให้นักเรียนกลับมาคิดถึงบุคคลขี้อายและถดถอย และเขียนลงในกระดาษที่แจก และให้เปรียบเทียบกับความคิดในครั้งที่ 1 และพิจารณาว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร
- นร. 5 มีความคิดกว้างขวางขึ้น
- นร. 2 ทำให้รู้อะไรมากขึ้นโดยรับฟังความคิดเห็นจากคนอื่นแล้วนำมาคิดกว้างกว่าเดิม
- นร. 3 มีความคิดขยายกว้างออกกว่าครั้งแรกแต่ไม่ทิ้งเค้าเดิม
- นร. 1 มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น

นร. 4 ดีขึ้นกว่าเดิม

ครู สรุปแล้ว นักเรียนก็รู้ว่าอะไรน่าอาย และอะไรที่ควรทำโดยไม่อาย การอายและมีปฏิกริยาถดถอยเกิดจากไม่มีความเชื่อมั่น ถ้าสามารถลดสิ่งเหล่านี้ได้จะทำให้มีความกล้ามากขึ้น การพูดคุยกับคนทั่วไปไม่ใช่สิ่งเสียหาย ถ้าทำได้จะเป็นแนวทางทำให้กล้าเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในสังคม และที่สำคัญเมื่อมีใครเป็นคนขี้อายเราต้องยอมรับให้ความเชื่อมั่นแก่เขา ให้โอกาสเขาในการแสดงออก

ครู สรุปแล้ว ก็เปลี่ยนไปทุกคน แสดงว่าพวกเรามีการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แปลกใหม่ทุก ๆ คน ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนและผู้สังเกตมากค่ะ

ประโยชน์ที่กลุ่มได้รับจากการสอนแบบอุปมาในกลุ่มเพื่อนด้วยกันมีดังนี้

1. ทำให้รู้จักคิด สร้างสรรค์ ริเริ่มสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ มีการพัฒนาทางความคิดดี
2. ทำให้รู้จักกำหนดความคิดรวบยอดของคำต่าง ๆ
3. ทำให้รู้จักและสามัคคีในกลุ่ม
4. ทำให้รู้จักมารยาทในการพูด ฟังหัดนิสัยประชาธิปไตย
5. ฝึกความกล้าในการแสดงออก
6. รู้จักยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ใจกว้างทางความคิด
7. การสอนกลุ่มเพื่อนด้วยกันทำให้มีความรู้ดีขึ้น เพราะได้ปฏิบัติจริง ๆ
8. ทำให้ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน เพิ่มความสนใจในบทเรียนมากขึ้น
9. นำประสบการณ์และความรู้นี้ไปปรับปรุงใช้ประยุกต์ในโอกาสต่อไป

บ้านควรเป็นอย่างไรในความรู้สึกของท่าน

ผู้ร่วมงาน 8 คน

ครู

นักเรียน 5 คน ผู้สังเกตและบันทึก 2 คน

ขั้นตอนที่ 1 อธิบายสถานการณ์ในปัจจุบัน

ครู ขอให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเกี่ยวกับบ้านควรเป็นอย่างไรในความรู้สึกของนักเรียน

นร. 1 ควรให้ความรัก ความอบอุ่น และมีพ่อแม่พี่น้องอยู่ร่วมกัน

นร. 2 ควรมีความอบอุ่น มีความสะอาด มีความรัก

นร. 3 ให้ความรัก ความสุขทั้งกายและใจ

นร. 4 ให้ความสุขแก่เรา

นร. 5 ควรมีลักษณะร่มเย็น มีพ่อแม่ช่วยกันแก้ปัญหาเวลามีปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 การเทียบตรง

ครู ขอให้นักเรียนลองคิดเปรียบเทียบความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบ้านกับสิ่งมีชีวิต พร้อมทั้งให้เหตุผล

นร. 1 ต้นไม้ เพราะให้ความร่มเย็นแก่ผู้อาศัย

นร. 2 สิ่งหัต เพราะให้ความคุ้มครองปลอดภัย

นร. 3 หมีขาว เพราะมีขนที่ให้ความอบอุ่น

นร. 4 จิงโจ้ เพราะสามารถเลี้ยงลูกไว้ที่ถุงหน้าท้อง

นร. 5 สุนัข เพราะรักและหวงแหนลูกของมันมาก

ครู ขอให้นักเรียนลองคิดเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิต พร้อมทั้งให้เหตุผลด้วย

นร. 1 ถ้ำ เพราะสามารถอาศัยได้ และให้ความปลอดภัย

นร. 2 ภูเขา เพราะมีความแข็งแรง มีประโยชน์ มีความร่มเย็น

นร. 3 พัดลม เพราะให้ความเย็นสบาย

นร. 4 น้ำ เพราะให้ความชุ่มชื้น ความสะอาดสบายแก่มนุษย์

นร. 5 เตาหุงข้าว เพราะให้อาหาร ให้ความอบอุ่นในฤดูหนาว

ครู ขอให้นักเรียนได้ช่วยกันพิจารณาเลือกตัวเทียบที่เหมาะสมที่สุดออกมา 2 ตัวจากตัวเทียบทั้งหลายที่นักเรียนได้เลือกมาในกลุ่มได้ตกลงเลือก "จิงโจ้"

ขั้นตอนที่ 3 การเทียบส่วนบุคคล

ครู ให้นักเรียนแต่ละคนเปรียบเทียบว่าถ้าตนเป็นจิงโจ้จะมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร

นร. 1 รู้สึกหนัก เพราะต้องเอาลูกติดตัวไปตลอดเวลาป้องกันอันตรายให้ลูก

นร. 2 เป็นห่วงลูกเพราะเอาเลี้ยงไว้ที่ท้อง

นร. 3 ไม่มีความเป็นอิสระต้องคอยป้องกันคุ้มครองอยู่ตลอดเวลา

นร. 4 ภูมิใจที่ให้ความอบอุ่นแก่ลูกได้

นร. 5 ต้องคอยดูแลเอาใจใส่ลูกอยู่ตลอดเวลา ป้องกันอันตรายคุ้มครองลูก

ขั้นตอนที่ 4 การรวมความขัดแย้ง

ครู ขอให้เรียนยกตัวอย่างของคำที่มีความขัดแย้งกันจากที่เราพูดกันและอธิบายถึงความขัดแย้งนั้น ๆ

นร. 1 เสียดสละ - เห็นแก่ตัว

เสียดสละ เพราะต้องเอาลูกเก็บไว้ในถุง

เห็นแก่ตัว เพราะเมื่อที่จะต้องเอาลูกเก็บไว้ในถุง

นร. 2 **ปลอดภัย - อันตราย**

ปลอดภัย เพราะทำให้ลูกปลอดภัยจากอันตรายได้ที่เอาลูกไว้ในถุงหน้าห้อง

อันตราย เพราะถ้าไม่เอาลูกไว้หน้าห้องจะทำให้ลูกได้รับอันตราย

นร. 3 **ดีใจ - เสียใจ**

ดีใจ เพราะปกป้องคุ้มครองลูกได้ทำให้คนมีความสุขปลอดภัยจากอันตราย

เสียใจ กลัวว่าลูกได้รับอันตรายและได้รับทุกข์

นร. 4 เหมือนคนที่ 2

นร. 5 **ดีใจ - เสียใจ**

ดีใจ เพราะได้คอยดูแลเอาใจใส่ลูก

เสียใจ เพราะถ้าลูกเกิดได้รับอันตราย

ครู ให้นักเรียนเลือกคู่ที่เหมาะสมออกมา 1 คู่ ในที่สุดกลุ่มได้เลือก **“ดีใจ - เสียใจ”**

ขั้นตอนที่ 5 ตัวเทียบตรงใหม่

ครู ขอให้นักเรียนเทียบตัวเทียบใหม่กับความขัดแย้งที่เลือก

นร. 1 **ฝน** - ดีใจ ถ้าตกลงมาทำให้มนุษย์ได้รับความเย็น

เสียใจ ถ้าตกมากเกินไป มนุษย์เดือดร้อน ชาวในท้องทุ่งได้รับความ

เสียหาย

นร. 2 **การเรียน** - ดีใจ ถ้าเรียนสำเร็จ

เสียใจ ถ้าเรียนไม่สำเร็จ

นร. 3 **เข้ากลุ่ม** - ดีใจ ที่เข้ากลุ่มได้

เสียใจ ปรับตัวเข้ากับคนในกลุ่มไม่ได้

นร. 4 **ผลการสอบ** - ดีใจ ถ้าสอบได้

เสียใจ ถ้าสอบไม่ได้

นร. 5 **หนังสือ** - ดีใจ เพราะให้ความรู้กับทุกคน

เสียใจ ถ้าผู้ดูไม่ทบทวนอมตน

ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบสภาวะดั้งเดิม

ครู ขอให้นักเรียนย้อนกลับไปสู่เรื่องเดิมที่ว่า บ้านควรเป็นอย่างไรในความรู้สึกของท่าน

นร. 1 ให้ความอบอุ่น ความปลอดภัยแก่ทุกคน และจะมีความสุขเมื่อภายในบ้านมีสมาชิก
อยู่กันครบ

นร. 2 ให้ความรัก ความอบอุ่น ความปลอดภัย มั่นคง

นร. 3 ให้ความอบอุ่น ความรัก ความมั่นคง ความเข้าใจ

- นร. 4 ให้ความอบอุ่น ให้การดูแลอย่างทั่วไป ให้ความปลอดภัย บ้านเป็นสิ่งจำเป็นต่อเรามาก เป็นที่พึ่งทางกาย
- นร. 5 บ้านให้หลายสิ่ง ๆ หลายอย่างต่อผู้อาศัย เช่น ให้ความรักความอบอุ่น
- ครู ให้นักเรียนเปรียบเทียบความรู้สึกนึกคิดในครั้งแรกกับครั้งที่สองว่าเป็นอย่างไร
- นร. 1 มีเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย ทำให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น
- นร. 2 ทำให้ยอมรับความคิดเห็นจากคนอื่นดีขึ้น
- นร. 3 ไม่เปลี่ยนแปลง
- นร. 4 ไม่เปลี่ยนแปลง
- นร. 5 ไม่เปลี่ยนแปลง
- ครู กล่าวคำขอบคุณ และชมเชยที่นักเรียนได้ให้ความร่วมมือ

ผลที่ได้จากการสอนกลุ่มเพื่อนด้วยกันในเรื่องนี้คือ

1. ทำให้รู้จักกัน และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. ช่วยทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้ดี
3. ช่วยให้มีความคิดสร้างสรรค์ดีขึ้น
4. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทเรียนดีขึ้น
5. ช่วยให้นักเรียนสนใจและมีความคิดรวบยอดที่ถูกต้องและกว้างขวาง
6. ช่วยให้ครูทราบข้อบกพร่องของนักเรียน และความต้องการของนักเรียนด้วย
7. เป็นวิธีการเรียนรู้ใหม่ซึ่งไม่เคยเรียนมาก่อน ช่วยให้ผู้เรียนใช้ความคิด จินตนาการ และเมื่อเข้าใจกันเกิดสนุกสนานในการคิด

สรุป

ท่านในฐานะครูแนะแนว ท่านจะไม่ลองสอนแบบอุปมาแก่นักเรียนของท่านดูบ้างหรือนักเรียนของท่าน ข้าพเจ้าเชื่อว่าจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ที่แปลก และให้ความแตกต่างไปจากนักศึกษาที่ข้าพเจ้าได้ทดลองสอนมากมายทีเดียว แม้แต่ในหมู่นักศึกษาด้วยกันในแต่ละกลุ่มก็ยังแตกต่างกันอย่างไม่น่าเชื่อ ลองดูเป็นไร! ท่านอาจได้ฟังความนึกคิดหลาย ๆ อย่างที่ออกมาจากนักเรียนของท่าน ซึ่งมีทั้งความแปลก ระคนไปกับความพิสดารอัศจรรย์ใจอย่างที่เราคาดไม่ถึง เพราะสิ่งที่บุคคลนึกคิดเปรียบเทียบจากการอุปมาทั้งหลายทั้งหมดนั้นได้ชุด ล้วง ดึง และผลึก เอาโลกส่วนตัวคือความรู้สึกนึกคิด เจตคติ และประสบการณ์ต่าง ๆ ออกมาจากตัวเขา ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัวตีแผ่ให้กลุ่มหรือให้ครูได้ทราบ จึงเป็นทางหนึ่งที่เราจะเข้าถึงและเข้าใจผู้เรียนได้ดีขึ้น สำหรับผู้เรียนเอง เมื่อมีความคุ้นเคยต่อวิธีการสอนการเรียนแล้ว เขาจะมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และสนองตอบต่อกันอย่างสนุกสนาน สิ่งสร้างสรรค์ทั้งหลายเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว และยังเรียนรู้การ

มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอีกด้วย จึงนับว่าการสอนวิธีนี้ยังประโยชน์ทั้งแก่ผู้เรียนและผู้สอน
เป็นอันมาก